

Ἐκδίδεται ἀπαξ ἢ δις
τοῦ μηνός. τιμὴ συνδρο-
μῆς ἐντὸς τοῦ κράτους
κατ' ἔτος Δραχμ. 13

Καθ' ἑξαμηνίαν 6, 50

Διὰ τοὺς ἐκτὸς τοῦ
κράτους κατ' ἔτος 16

Καθ' ἑξαμηνίαν 8

Ἐπιστάται τῆς συνδρομῆς
ἐντὸς τοῦ κράτους οἱ ΚΚ.
Δημοδιδάσκαλοι.

Ἐκτὸς τοῦ κράτους οἱ
ΚΚ. Πρόξενοι τῆς Ἑλλ.
Κυβερνήσεως.

Τιμὴ καταχωρήσεως
διατριβῶν φιλολογικῶν,
ἀγγελικῶν, βιβλικῶν κλ. ὅ-
σα ἀποβλέπουσι ἰδιαίτερον
συμφέρον λεπτὰ 10 ἀνὰ
εἶχον ἀπὸ σοχεῖα 50.

1839

Ο ΠΑΡΑΔΩΓΟΣ.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ.

Πηγὴ καὶ ρίζα κλοκαγαθίας τὸ νομίμου τυχεῖν παιδείας —
Μεγάλῃ τοι ῥοπή πρὸς ἀρετῆς κήσιν ἔστιν ἔθνη, καὶ
παιδεῖται, καὶ διδασκάλαι καὶ βίον ἀγωγαί

Πλουτ-περὶ παιδῶν ἀγωγῆς.

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ. ἀπὸ 1 Ἰουλίου ἕως 15 Αὐγούστου.

Περὶ τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς

(Συνέχεια ἴδε σελ. 165.)

Ἐκτὸς τῶν ὄσων ἐξεθέσαμεν μέχρι τοῦδε περὶ τῆς ἠθικῆς
ἀνατροφῆς, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα τινα, ἐπὶ τῶν ὁποίων πρέ-
πει νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τῶν διδασκάλων καὶ τῶν
γονέων, ὡς συντελεστικὰ εἰς τὸ νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν ἐπι-
τυχίαν τῆς ἀνατροφῆς. Τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν συντείνουσιν εἰς
τὸ νὰ περιποιήσωσι τινὰς ἔξεις καὶ ιδιότητας εἰς τὸν ἀνα-
τρεφόμενον, οἷαι εἶναι ἡ καθαριότης, ἡ τάξις, ἡ φιλοπονία,

ἢ φιλαλήθεια κτλ. αἱ ὁποῖαι φέρουσιν εἰς τὸν ἔχοντα αὐτάς πολλά πλεονεκτήματα καὶ ὠφελείας. Τὰ δὲ εἰς τὸ νὰ διευθετήσωσι τινὰς κλίσεις τοῦ ἀνθρώπου, αἱ ὁποῖαι, πικραμελόμεναι ἀνάγωγοι καὶ ἀτιθάσματοι, γεννῶσι πολλὰς κακίας ὀλεθριωτάτας καὶ εἰς τὸν ἔχοντα καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν.

Ἐξεις καὶ ἰδιότητες.

Καθαριότης.

Ἡ καθαριότης εἶναι ὄχι μόνον εἰς τὴν ὑγίαν ὠφέλιμος ὡς προφυλακτικὴ ἀπὸ πολλὰς ἀσθενείας γεννωμένης ἐκ τῆς ἀκαθαρσίας καὶ ῥυπαρότητος, ἀλλ' ἀκόμη θεωρεῖται καὶ ὡς συσαπτικὸν ἐξωτερικὸν ὁμοῦ μὲ τὰ λοιπὰ τῆς συμπεριφορᾶς, εἰς τὸ νὰ ἐλκύη τὴν συμπάθειαν καὶ ἀγάπην τῶν ἄλλων. Δὲν συνίσταται δὲ ἡ καθαριότης εἰς τὰ λαμπρὰ καὶ πολυτελῆ φορέματα καὶ ἡ πενιχρὰ, ἀλλὰ καθαρὰ καὶ εὐσηχημὸς ἐνδυμασία τοῦ ἔχοντος καλοὺς τρόπους καὶ φερσίματα καλοήθους νέου, ἐμπνέει εἰς τὸν συναναστρεφόμενον αὐτὸν περισσοτέραν ἀγάπην. Εἶναι διατεταγμένον νὰ γίνεται ἡ ἐπιθεώρησις τῆς καθαριότητος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων. Ὁ διδάσκαλος δὲν ἔχει νὰ ἐξετάσῃ ἀπὸ τι εἶδος ὑφάσματος καὶ ὁποῖα εἶναι κατασκευασμένα τὰ ἐνδύματα τῶν μαθητῶν τοῦτο κρέμαται ἀπὸ τὴν εὐπορίαν καὶ τὴν φέλησιν τῶν γονέων· ἀλλὰ χρεωστῆ ν' ἀπαιτῆ νὰ φορῶσιν οἱ μαθηταὶ πλυμένα καὶ μὴ σχισμένα, νὰ ἔχωσι νιμμένας τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, κτενισμένα τὰ μαλλία τῆς κεφαλῆς καὶ νὰ μὴ μελάνωνσιν ἢ λερόνωσι τὰ ἐνδύματα, τὰ

τετράδια καὶ βιβλία των. Τὴν καθαριότητα δὲν ἐπιβλέπουσι πολλοὶ τῶν διδασκάλων αὐστηρῶς, προφασιζόμενοι ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν γονέων παραμελοῦσι τοῦτο διὰ πτωχείαν· ἀλλ' ἂν καὶ ἡ πτωχεία δὲν ἦναι ἀληθῶς ἐμπόδιον τῆς καθαριότητος, ἀλλ' ἡ κακὴ ἔξις, οἱ τῶν ὄντως ἀπόρων καὶ πενήτων γονέων, ἢ καὶ ὄρφανοὶ μαθηταὶ θέλουσι εἶσθαι οἱ ὀλιγώτεροι τῶν φοιτῶντων εἰς τὸ σχολεῖον. Ὁ διδάσκαλος ἠδύνατο ν' ἀπαιτῆ ἀπὸ ὅλων ἐν γένει τοὺς μαθητὰς νὰ ἔρχωνται εἰς τὸ σχολεῖον τοῦλάχιστον νιμμένοι καὶ κτενισμένοι, καὶ νὰ φυλάττωσι τὰ βιβλία καὶ τὰ τετράδια καθαρώτατα. Τὸ οικονομικώτατον δι' ὅλα τὰ παιδιά ἐνδυμαθῆσθαι εἶσθαι εἰς ἐπενδύτης ἀπὸ ἀπλοῦν πανίον βαμμένον καὶ κατασκευασμένον εἰς σχῆμα ὑποκαμύσου, τὸν ὁποῖον τὸν μὲν χειμῶνα θέλουσι φορεῖ ἐπάνω ἀπὸ τὰ συνήθη των φορέματα, τὸ δὲ καλοκαίριον ἀμέσως ἐπάνω ἀπὸ τὸ ὑποκάμισον (1). Ὁ διδάσκαλος χρεωστῆ νὰ δίδῃ τὸ παράδειγμα τῆς περὶ τὸ σῶμα καθαριότητος ἐνδυνόμενος ἀπλοῦςτα καὶ καθάρωτατα μὲ τὴν ἀνήκουσαν εἰς τὸν χαρακτῆρά του σεμνοπρέπειαν καὶ εὐσηχημοσύνην.

Τάξις.

Εἰς τόπος διὰ καθὲν πρᾶγμα, καὶ καθὲν πρᾶγμα εἰς τὸν ἴδιόν του τόπον· εἶναι τὸ πρῶτον γνωμικὸν τὸ περὶ τάξεως, τὸ ὁποῖον ἔχουσι καθ' ἡμέραν οἱ μαθηταὶ ὑπ' ὄψιν των μεγαλογραμμένον, καὶ χρεωστοῦν ν' ἀναγινώσκωσι καὶ νὰ φυλάττωσιν. Συνειθίζονται δὲ εἰς τὴν τάξιν τὰ παιδιά,

(1) Ἰδε Ὁδῆγ. Σελ. 110.

ἂν βλέπωσι καθὲν τῶν τοῦ σχολείου πραγμάτων θεμένον εἰς τὸν ἰδίον τοῦ τόπον, ἂν ὅλα τὰ διατεταγμένα μαθήματα καὶ ὅλαι αἱ ἀσκήσεις γίνονται τακτικῶς, ἂν καὶ ἡ εἰς τὸ παραμικρὸν αὐτοπροαίρετος ἀμέλεια τοῦ μαθητοῦ τιμωρῆται, καθὼς καὶ τὸ ἀτβόλωμα, λησιμόνημα, χάσιμον ἢ σχίσσιμον τῶν βιβλίων καὶ τετραδίων. Καλὸν εἶναι νὰ ἐπιθεωρῆ συγνάκις ὁ διδάσκαλος τὸν χαρτοφύλακα τοῦ μαθητοῦ, τὰ βιβλία κλ. νὰ ἐξετάζῃ καὶ αὐτὸν τὸν μαθητὴν κατὰ τίνα τρόπον μελετᾷ τὰ μαθήματα, καὶ πότε, καὶ νὰ τὸν ὀδηγῆ εἰς τοῦτο. Νὰ προσδιορίζῃ εἰς ἕκαστον τὰς ὥρας τῆς μελέτης καὶ τῆς διδασκαλίας· νὰ τὸν ὑποχρεῶνῃ νὰ γράφῃ τὴν διάταξιν τῶν μαθημάτων καὶ τῆς μελέτης, καὶ τὸν τρόπον τοῦ μελετᾶν, καὶ νὰ φροντίζῃ νὰ πληροφορῆται ἂν ἐκτελῆ ταῦτα. Τοιοῦτοτρόπως συνειθιζόμενος ὁ μαθητὴς, ἀναμφιβόλως ὅτι θέλει γενῆ εἰς πάντα τακτικὸς, ἐπιμελὴς, φιλόπονος καὶ εὐτακτος.

Φιλοπορία .

Ὄταν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων συνειθίσῃ τις τὴν ἐργασίαν, καὶ ἐννοῇ, ὅτι ἐξ αὐτῆς ἔχει ὠφέλειαν, δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἦναι φυγόπονος καὶ ὀκνηρὸς. Εἰς τὰ μικρὰ παιδιά ἡ ἐργασία πρέπει νὰ ἦναι ἐλαφρὰ καὶ ποικίλη, διδομένη μᾶλλον πρὸς διασκέδασιν εὐχάριστον, ἢ πρὸς σπουδὴν καὶ μελέτην σοβαρὰν· προχωρούσης δὲ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν γνώσεων τοῦ μαθητοῦ, ἔμπορεῖ βαθμηδὸν ὁ διδάσκαλος νὰ προσηλόνῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ὅλως δι' ὅλου εἰς τὰ σπουδαῖα καὶ σοβαρὰ· τότε θέλει ἀπαιτεῖ αὐστηρῶς τὴν μετ' ἀκριβείας ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων ἀπὸ τὸν μαθητὴν διδασκόμενον καὶ

ἐννοοῦντα ὅτι ἐκ μὲν τῆς φιλοπορίας κρέμαται ἡ προκοπὴ εἰς τὰ μαθήματα· ἡ δὲ ὀκνηρία φέρει πάντοτε τὸν ἄνθρωπον εἰς ἀπορίαν καὶ δυσυχίαν.

Φιλαλήθεια καὶ παρῴρησις.

Ἰποπίπτουσι τὰ παιδιά εἰς τὸ ψεῦδος καὶ εἰς τὴν πονουργίαν ἀναγκαζόμενα ἀπὸ τοὺς ἀγρίους καὶ σκληροὺς τρόπους τῶν γονέων καὶ τῶν διδασκάλων. Ὁ ἐμπνεόμενος ἐκ τῶν τοιούτων τρόπων φόβος εἰς τὰς ψυχὰς γεννᾷ δειλὰ, πανοῦργα καὶ ἰσχυρογνώμονα ἀνδράποδα· ἡ δὲ ἐκ τῶν ἡμέρων τρόπων προερχομένη ἀγάπη καὶ τὸ σέβας πρὸς τοὺς ἀνωτέρους δίδουσι πάντοτε θάρρος, καὶ γενναῖσι τὴν παρῴρησιν καὶ τὴν φιλαλήθειαν, αἵτινες ἀρμόζουσιν εἰς λογικὰ ὄντα καὶ χρῆστῶς ἀναθεραμμένους ἀθρώπους. Ἄν καὶ ὁ διδάσκαλος δὲν δύναται νὰ ὑποχρεώσῃ τοὺς γονεῖς εἰς τὸ νὰ μὴ φέρωνται μὲ τρόπους ἀγρίους καὶ σκληροὺς πρὸς τὰ τέκνα των, χρεωστῆ αὐτὸς κἂν ἀπὸ μέρος του νὰ ἐκλύῃ πρὸς ἑαυτὸν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν μαθητῶν του, προσφερόμενος πρὸς αὐτοὺς πάντοτε μὲ ἡμερότητα καὶ δικαιοσύνην. Θέλει ὀδηγῆ τοὺς μαθητὰς εἰς τὰ καθήκοντά των, διδάσκων καὶ νοουθετῶν αὐτοὺς μὲ πατρικὴν φιλοστοργίαν, καὶ θέλει ἀπαιτεῖ μετὰ αὐστηρότητος τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν· ἀλλὰ εἰς τὰς ἐλλείψεις ἢ εἰς τὰ σφάλματα τῶν μαθητῶν δὲν πρέπει νὰ παραφέρηται ὑπὸ θυμοῦ ἀγρίου καὶ βαρβάρου. Πάντοτε μὲ τὸ σοβαρὸν καὶ ἐμβριθὲς, ἀλλὰ πρᾶξον καὶ πατρικὸν, χρεωστῆ νὰ προσφέρεται καὶ πρὸς τοὺς σφάλλοντας, συγχωρῶν εἰς αὐτοὺς, ἐγκαλουμένους διὰ τὸ δεῖνα ἢ δεῖνα πταισμά των, νὰ λέγωσι

δὲ τὰ δικαιολογήματά των μετὰ θάρρους· τοὺς κατὰ πρώτην ἐρώτησιν ὁμολογοῦντας τὸ σφάλμα των μάλιστα πρέπει νὰ συγχωρῇ· καὶ τοὺς σφάλλοντας δὲ καὶ μεγάλως ἐμπορεῖ μετριώτερα νὰ τιμωρῇ, ὅταν δὲν ζητῶσι μὲ ψεύδη καὶ προφάσεις νὰ κρύπτωσι τὸ σφάλμα των ἢ νὰ τὸ ρίπτωσι εἰς ἄλλον.

Συμπεριφορά. (1)

Τὸ καλὸν φέρεσιμον, οἱ καλοὶ καὶ ἡμεροὶ καὶ ὑποχρεωτικοὶ τρόποι χαρακτηρίζουσι τὸν χρηστοῦν καὶ καλῶς ἀναθρεμμένον ἄνθρωπον, καὶ ἐλκύουσι τὴν πρὸς αὐτὸν εὖνοιαν τῶν ἄλλων. Τὶ ὠφελεῖ ἡ παιδεία, ὅταν δὲν ἀφαιρῇ τὴν ἀγροικίαν καὶ βαρβαρότητα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον; Οἱ μαθηταὶ πρέπει ἰδίως νὰ διδάσκωνται τοὺς περὶ συμπεριφορᾶς κανόνας καὶ νὰ ἐξασκῶνται νὰ βάλωσι αὐτοὺς εἰς πράξιν, φερόμενοι πάντοτε μὲ σέβας εἰς τοὺς ἀνωτέρους καὶ γεροντοτέρους των, καὶ μὲ φιλοφροσύνην πρὸς τοὺς κατωτέρους των· νὰ προσέχωνται αὐστηρῶς νὰ μὴ λέγωσι ποτὲ εἰς κανένα λέξεις καὶ φράσεις ἀσέβητους, ὑβριστικὰς, ἐγγικτικὰς ἢ αἰσχρὰς καὶ βαρβάρους· νὰ ἦναι πάντοτε ταπεινοὶ καὶ μετριόφρονες, ὑποχρεωτικοὶ καὶ περιποιητικοὶ, φιλόφρονες καὶ συμπαθητικοὶ πρὸς ὅλους. Μέσα εἰς τὸ σχολεῖον πρέπει νὰ διδάσκωνται καὶ νὰ συνειθίζωνται νὰ πράττωσι τὰ τοιαῦτα πρὸς τοὺς συμμαθητάς των, διὰ νὰ μάθωσι νὰ προσφέρωνται καὶ ἕξω τοῦ σχολείου μὲ τὸν αὐτὸν τρόπον πρὸς ὅλους.

(ἀκολουθεῖ.)

(1) Ἴδε τὰ βιβλίοντα περὶ χρηστοθεσίας.

Συνέχεια § 21. (Ἴδε Σελ. 171.)

Περὶ τῶν κανόνων τοῦ κατηχητικοῦ τρόπου.

Ἄν καὶ ἡ κατηχητικὴ διδασκαλία τροπολογῆται διαφοροτρόπως, ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν, καθ' ὃν θέλομεν νὰ ἀναπτύσωμεν, νὰ δοκιμάζωμεν, καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν ἢ κατὰ τὴν τῶν μαθητῶν ἱκανότητα καὶ κατάστασιν, ἢ κατὰ τὴν περίοδον τῆς διδασκαλίας, καὶ καθ' ὀλόκληρον τὸν διοργανισμόν, μὲ ὅλα ταῦτα οἱ κεφαλαιώδεις κανόνες θεμελιῶνται εἰς τὴν φύσιν τῆς ἰδίας μεθόδου· ἂν δὲ καὶ ἀπὸ τὴν πολλὴν γύμνασιν πρὸ πάντων γινόμεθα ἐπιδέξιοι, μὲ ὅλα ταῦτα ἡ τῶν κανόνων γνώσις δὲν εἶναι περιττή· ἐπειδὴ διὰ μέσου ἐκείνης γνωρίζομεν σαφῶς ὅ,τι θέλωμεν, καὶ ὅ,τι πράττωμεν, καὶ προφυλαττόμεθα ἀπὸ πολλὰ σφάλματα. Ἐκάστη δὲ κατηχητικὴ διδασκαλία ἔχει δύο κύρια σκοπούμενα. Πρῶτον μὲν νὰ πραγματευτῆται τὰς ἐρωτήσεις· δεύτερον δὲ τὰς εἰς αὐτάς διδομένας ἀποκρίσεις· ὅθεν ἕκαστη ἐρώτησις πρέπει νὰ ἦναι α) σαφής. β) ὀριστικὴ. γ) ἀπλή. δ) σύντομος. ε) τὴν ψυχικὴν δύναμιν τοῦ ἐρωτωμένου νὰ τὴν διατηρῇ προσεκτικὴν καὶ νὰ τὴν γυμνάξῃ· ἔπειτα, ὅταν ἐδόθη τις ἀπόκρισις, νὰ προσέχωμεν πῶς πρέπει νὰ τὴν πραγματεῶμεθα α) ὅταν εἶναι ὀρθή. β) ὅταν χρειάζεται διόρθωσιν. καὶ γ) πῶς δύναται νὰ γυμνάξῃ χρησιμεύουσα πολυμερῶς πρὸς ἐκμόρφωσιν τῆς μνήμης καὶ τῆς γλώσσης· ἡ δὲ τάξις ὅλης τῆς συνδιαλέξεως, ὁ σύνδεσμος τῶν μερῶν τῆς, ἡ ἀνταλλαγὴ τοῦ διαλόγου μὲ τὸν συνεχῆ λόγον, ὅλα ταῦτα προσδιορίζονται ἀπὸ τὴν ὑπό-

θεσιν, τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῆν τῶν μαθητῶν ἱκανότητα.

Πρὸς ἐπεξηγήσιν δὲ καὶ διασάφισιν τῶν ἀναφερθέντων προστίθενται ἀκόμη τὰ ἑξῆς.

Α'. ὡς πρὸς τὰς ἐρωτήσεις. α) ἡ σαφήνεια τῆς ἐρωτήσεως προέρχεται κατὰ τι μὲν ἀπὸ αὐτὰς τὰς σαφεῖς ἰδέας τοῦ ἐρωτῶντος, κατὰ τι δὲ ἀπὸ τῆν εὐληπτότητα τῶν λέξεών του· καὶ εἶναι σχετικὴ, ὡς πρὸς τὸν ἐρωτώμενον κατὰ τῆν μικροτέραν ἢ μεγαλητέραν παιδείαν του, ὅστις ἢ εἶναι συνειθισμένος εἰς γενικὰς (ἀφρημένους) ἰδέας, ἢ ἀκόμη δὲν ἐξῆλθε διόλου ἀπὸ τὰς αἰσθητάς (συγκεκριμένας).

β) Ἡ ὀριστικὴ ἀκριβεία δὲν συγχωρεῖ μηδεμίαν ἀμφιλογίαν, καθὼς ἀποδοκιμάζει καὶ πᾶν ὅ,τι δὲν εἶναι προσφυῆς νὰ παράξῃ ἀκριβῆ ἀπόκρισιν.

γ) Ἡ ἀπλότης μᾶς προφυλάττει ἀπὸ τὰς πολυμερεῖς καὶ συνθέτους φρασολογίας· διὰ ταῦτα ὅσα στοιχειωδεστέρα εἶναι ἢ διδασκαλία, τόσα ἀναγκαιότερα εἶναι αὐτῆ.

δ) Ἡ δὲ συντομία, ὅσα τὸ συγχωρεῖ ἢ σαφήνεια, ἀποβάλλει πᾶσαν πολυλογίαν, πᾶν περιττὸν κόσμημα, καὶ πᾶν ἐπιτετηθευμένον, χωρὶς ὅμως νὰ καταναῖ εἰς τῆν ψυχρότητα.

ε) Τὸ οὐσιώδες ὅμως μένει τὸ νὰ ἀπασχολῶμεν ἐνεργητικῶς τὰς νοεράς δυνάμεις διὰ τῶν ἐρωτήσεων, αἵτινες πρέπει νὰ διατηρῶσι τῆν ψυχὴν ζωντανήν νὰ ἀπασχολῶμεν τῆν σκέψιν, νὰ αὐξάνωμεν τῆν ἐπιθυμίαν των τοῦ νὰ εὐρίσκωσι τὸ ὀρθὸν καὶ διὰ τῆς ἰδίας δυσκολίας· ἀλλὰ καὶ ὅταν ὁ σκοπὸς ἀποβλέπῃ μόνον πρὸς ἐπανάληψιν τοῦ μεμαθημένου. Πάλιν μὲ ὅλα ταῦτα ὁμοῦ μὲ τῆν μνήμην νὰ γυμνάζωμεν καὶ τὸ λογικὸν καὶ τῆν κρίσιν. π. χ. (« ὠμιλοῦσαμεν περὶ τριῶν μεγάλων ἀνδρῶν; « ἢ μάλλον εἰπεῖν: Ποῖος δύναται νὰ μοι-

εἰπῆ τὸ ὄνομα τοῦ γενναιοτέρου, τοῦ φρονιμωτέρου, τοῦ καλλιτέρου μεταξὺ τῶν 3 νεωστὶ ἀναφερθέντων ἀνδρῶν;) Συνήθη δὲ σφάλματα ὡς πρὸς τοῦτο εἶναι:

Ἡ συχνὴ χρῆσις τῶν ἐρωτήσεων, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἀποκρίνωμαι μόνον καὶ, ἢ ὄχι· εἰς τὰς ὁποίας ἀφ' ἑαυτοῦ της ἔπεται ἡ ἀπόκρισις, καὶ δύναται νὰ τῆν ἀποκριθῆ καὶ ὁ μισονειρούμενος. ἀθλιέστατος δὲ τρόπος εἶναι πολλῶν κατηχητῶν καὶ ἐξεταστῶν, οἵτινες φανερόνους μὲ τὸ ἀρχικὸν γράμμα τῆν λέξιν ἢ τὸ ὄνομα, τὸ ὅποιον ἀπαιτοῦσι πρὸς ἀπόκρισιν, ἢ προφέροντες τῆν ἡμίσειαν φράσιν ἀρίνουσιν εἰς τὸν ἐρωτώμενον νὰ προσθήσῃ τῆν τελευταίαν συλλαβὴν, καὶ μὲ ὅλον τοῦτο τὸν ἀνταμείβουσι μὲ τὸ εὔγε, καλὰ! ἢ ἀθλιότης αὕτη δὲν ἤξιζε νὰ ἀναφερθῆ ἐνταῦθα, ἂν εὐρίσκετο μόνον εἰς τὰ δημοτικὰ μας σχολεῖα, καὶ ὄχι πολὺ συχνὰ καὶ εἰς τὰ ἑλληνικὰ, καὶ γυμνάσια.

Β'. ὡς πρὸς τὰς ἀποκρίσεις. α) δυνατόν νὰ μὴ δίδεται ἐνίοτε μηδεμίαν ἀπόκρισιν· ἄλλοτε μὲν ἀπὸ ἔλλειψιν τῆς προσοχῆς, ἄλλοτε δὲ ἀπὸ ἀμάθειαν προερχομένην ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ χρέους των, ἢ καὶ χωρὶς νὰ παραμελήσωσι τὸ χρέος των· ἄλλοτε δὲ ἐπειδὴ ἡ ἐρώτησις δὲν ἐνοήθη· εἰς ἀμφοτέρας τὰς τελευταίας περιστάσεις, ἂς προτιμᾷ ὁ διδάσκαλος καλῆτερα τῆν σιωπὴν τῶν μαθητῶν, παρά τῆν ἀπόκρισιν χωρὶς νοῦν καὶ κρίσιν. καὶ κατὰ πάντα τρόπον νὰ συνηθίζωται νὰ λέγωσιν ὀριστικῶς « ἦ » δὲν καταλαμβάνω τῆν ἐρώτησιν! « τότε πρέπει νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τῆν ἐρώτησιν μὲ ἄλλας λέξεις, καὶ νὰ τῆν εὐκολύνῃ μὲ ὅποιον-δήποτε τρόπον σύμφωνον μὲ τὸν ὀρθὸν λόγον.

β) Ὅταν δίδεται ἀπόκρισις καὶ εἶναι ὀρθή· συνήθως νὰ προχωρῶμεν περαιτέρω, ἐνίοτε δὲ καὶ νὰ τῆν ἐξετάζωμεν

ἀλλὰ τουλάχιστον ἄς μὴ ζητῶμεν τὴν ὀρθότητα, ὡς γίνε-
ται συχνά, εἰς τὸ νὰ ἀποκρίνεται ὁ ἐρωτώμενος ἀπαράλλακ-
τα, ἴσως καὶ μὲ τὰς, ἰδίας λέξεις, μὲ τὰς ὁποίας ὁ διδά-
σκαλος τὴν ἐσημείωσεν, ἢ τὴν ἔχει ἐμπροσθέν του εἰς τε-
τυπωμένον βιβλίον· διότι ἡ ἀπόκρισις τοῦ μαθητοῦ ὡς
πρὸς τὴν κατάλληλον ἔννοιαν τῆς ἐρωτήσεως, εἶναι πολὺ
φυσικωτέρα καὶ ὀρθοτέρα ὑποθετέον ἐρωτῶμεν: πότε εἶναι
τις ἐνάρτετος; καὶ ἡ ἀπόκρισις ἐπεταί: ὅταν κάμνωμεν ὅ,τι εἶ-
ναι καλόν· τότε ἴσως θέλει φωνάζει » σφάλμα! καὶ τὸν δι-
ορθώνει » εἴμεθα ἐνάρτετοι, ὅταν τὰ ἔργα μας βεβαιότατα
συμφωνῶσι μὲ τοὺς κανόνας τῆς ἠθικῆς. ἀλλὰ πῶς δύναται
νὰ ἐκφρασθῶσι τὰ παιδιά οὕτως, ἐὰν πρῶτον δὲν τὸ
ἀπεστήθισαν;

Πολλάκις δὲ νὰ ἐξετάζονται μήπως καὶ αὐτὴ ἡ ὀρθὴ ἀ-
πόκρισις ἐγίνε κατά τύχην, ἢ ἐμαθεύθη μηχανικῶς χωρὶς
νὰ κατενοήθη.

γ) Ἄν δὲ ἡ ἀπόκρισις χρειάζεται διόρθωσιν, τότε ἄς δι-
ορθῶνται κατὰ τὰς ἐξῆς διαφορὰς περιστάσεις.

α) Ἐνίοτε εἶναι διόλου ἐσφαλμένη, καὶ τοῦτο δύναται
νὰ προσέρχηται πολλάκις ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν, ἀπροσεξίαν καὶ
ἀνικανότητα τοῦ ἐρωτωμένου. ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν ἐρωτῶντα
ὅστις δὲν ἐξεφράσθη σαφῶς, ἢ ὑπέθεσε τὸν ἐρωτηθέντα ὑπέρ-
πολυ ἐνδυναμωμένον. κατ' ἐξοχὴν δὲ συμβαίνει τοῦτο,
ὅταν πρόκηται λόγος περὶ ἐπιστημονικῶν ἀντικειμένων καὶ
προσμένωμεν παρευθὺς καὶ ἐπιστημονικὰς ἀποκρίσεις.

β) Πολλάκις δὲ ἡ ἀπόκρισις εἶναι, ἄλλοτε μὲν ἡμαλη-
θής, ἄλλοτε δὲ ἡμισφαλιμένη· ὁ δὲ μαθητὴς αἰσθάνεται μὲν
τὴν ἀλήθειαν, μόνον δὲν συλλογίζεται, ὀρθῶς ἢ ἡ ἐκφρασίς
του εἶναι κακῶς ἐκπεφρασμένη, δισήμεντος, γραβῆ, καὶ ἀ-

κατάλληλος, καὶ δὲν ἐξεύρωμεν καλὰ τι ἔννοεῖ αὐτὸς μὲ
τοῦτο. ὅθεν εἰς τοιαύτην περίστασιν πρέπει νὰ ἐπαναλαμ-
βάνωμεν οἱ ἴδιοι τὴν ἀπόκρισιν, νὰ ἐγκρίνωμεν δὲ τὸ ὀρθὸν
μέρος αὐτῆς· ἀλλ' ἐρωτῶντες παραιτέρω, ἢ ἀμφιβάλλοντες
καὶ ἐναντιούμενοι νὰ ὀδηγῶμεν τὸν ἐρωτώμενον διὰ νὰ δι-
ακρίνη ὁ ἴδιος τὸ ὀρθὸν ἀπὸ τὸ ἐσφαλμένον, ὁ ἴδιος νὰ ζη-
τῇ τὰς αἰτίας, ὁ ἴδιος νὰ προβάλλῃ τὴν προσφυστέραν ἐκ-
φρασιν, ἀντὶ νὰ τὸν καταπλήττωμεν κατηγοροῦντές τον, ἢ
εὐθὺς νὰ προσθέτωμεν οἱ ἴδιοι τὴν ὀρθὴν, ἀντὶ τῆς ἐσφαλμέ-
νης ἀποκρίσεως.

γ) Πολλάκις δὲ παρατηροῦμεν τὸν ἀποκρινόμενον, ὅτι
ὀνειρεύεται, ἂν καὶ ὅπως οὖν ἡ ἀπόκρισις του εἶναι ὑποφερ-
τῆ, καὶ καθ' αὐτὸ τὴν ἐρώτησιν δὲν τὴν ἤκουσεν, ἢ ἐσυνή-
θησεν διόλου ἀορίστους καὶ γενικὰς ἀποκρίσεις, τότε νὰ ἐρω-
τῶμεν συνεχῶς » τί ἐρώτησα » σὺ λέγεις ναι, ὄχι, ποῦ ἀπα-
τείνεται τοῦτο » τί βεβαιόεις » πῶς τὸ ἐννοεῖς τοῦτο;

Διὰ δὲ τοὺς ἀρχαρίους εἶναι κατὰ πολλὰ ὠφέλιμον εἰς
τὴν ἀπόκρισιν νὰ ἐπαναλαμβάνωσι τὴν ἐρώτησιν· διότι δὲν
εἶναι μόνον ἀξιόλογος τῆς μνήμης γύμνασις, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον
ἦναι ἔτι σπουδαιότερον, χρησιμεύει καὶ πρὸς γύμνασιν καὶ
ἐκπαίδευσιν τῆς γλώσσης των, καθότι μανθάνουσιν ἀνεπαι-
στήτως νὰ ἐκφράζωνται ταχέως μὲ γλώσσαν διορθωμένην,
ὀριστικὴν, καὶ ἐκλελεγεμένην· τὸ αὐτὸ προσαρμόζεται καὶ
εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ξένων γλωσσῶν, ὅταν ὀλόκληρον τὸ
ἀνεγνωσμένον ἐπαναληπτικῶς τὸ ἐξετάζωμεν. π. χ.

Ἐρώτησις. » εὐαρεστότερον εἶναι νὰ συναναστρεφώμεθα μὲ
εὐπροσηγόρους καὶ εὐπροσίτους ἀνθρώπους, ἢ μὲ τοὺς ἀπρο-
σηγόρους καὶ ἀπροσίτους; « Ἀπόκρισις. » μὲ τοὺς εὐπροσηγό-
ρους καὶ εὐπροσίτους. « Ἄλλ' ἐντελεστέρα ἀκόμη: εἶναι εὐα-

ρεστότερον νὰ συναναστρεφώμεθα με τοὺς εὐπροσηγόρους καὶ εὐπροσίτους, παρὰ με τοὺς ἀπροσηγόρους καὶ ἀπροσίτους. Ἐρώτησις: ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία συνίσταται εἰς τὰ πλοῦτη, ἢ εἰς τὴν εὐχαρίστησιν τῆς καρδίας; Ἀπόκρισις: ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία δὲν συνίσταται εἰς τὰ πλοῦτη, ἀλλ' εἰς τὴν εὐχαρίστησιν τῆς καρδίας. Ἡ δὲ μακρολογία ἐνταῦθα ἔχει τὸν τόπον τῆς. μόνον δὲν πρέπει νὰ ἐξακολουθῆται ὑπὲρ τὸ δέον· καὶ νὰ καταντᾷ εἰς πολυλογίαν, ἥτις καὶ διδάσκαλον καὶ μαθητὴν κατακουράζει.

Γ'. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἔνωσις τῆς ἀκροαματικῆς παραδόσεως μετὰ τὴν διαλογικὴν προσδιορίζεται ἀπὸ τὰ ἀντικείμενα· γενικῶς δὲ ἔπρεπεν ἀμφοτέραι νὰ συνενώνωνται πάντοτε· ἢ δὲ ἀδιάκοπος συνομιλία, ὡς οἱ σωκρατικοὶ διάλογοι, προσαρμύζεται μᾶλλον διὰ ὠριμωτέρους μαθητὰς καὶ ἀκροατὰς.

Περὶ τοῦ ἀκροαματικοῦ τῆς δι- δασκαλίας τρόπου.

§. 22. Ἡ δὲ ἀδιάλειπτος παράδοσις, εἰς τὴν ὁποίαν μόνον ὁ διδάσκαλος διδάσκει, ὁ δὲ μαθητὴς ἀκούει, προυποθέτει τὸν μαθητὴν μετ' ὠριμον ἡλικίαν, καὶ μετ' ἐκπαίδευσιν τοῦ νοῦς, χωρὶς τῶν ὁποίων δὲν εἶναι ἱκανὸς ν' ἀκολουθῇ τὴν ἀληλουσίαν τῶν ἰδεῶν, καὶ νὰ προσηλόνῃ τὴν προσοχὴν του, χωρὶς νὰ παρεκπίπτῃ εἰς ἀπροσεξίαν, καὶ μάλιστα εἰς ἀσυλλογιστίαν· ὅθεν, διὰ νὰ μὴ μένωσιν αἱ παραδόσεις ἀτελεσφόρηται, οἱ διδάσκοντες δὲν πρέπει νὰ λησμονῶσιν ἐκείνους τοὺς κανόνας· ἐπειδὴ δὲν δύναται νὰ τελεσφορήσῃ

ἄλλο εἰμὴ ὅ,τι ἐννοεῖται· διὰ τοῦτο διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς νεολαίας ἄς μεταχειρίζώμεθα συντομώτερα τὴν συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπον παράδοσιν, καὶ ἄς λέγωμεν κατ' ἀρχὰς μόνον συντόμους περιόδους, τὰς ὁποίας ἔπειτα νὰ τὰς ἐξηγώμεν καὶ νὰ τὰς ἀναπτύσωμεν διαλογικῶς, καὶ κατὰ μικρὸν νὰ γινώμεθα διεξοδικώτεροι καὶ περιοδικώτεροι· ἢ δὲ καθαρότης, σαφήνεια, καὶ ἡ ἀκριβὴς τάξις ἔχουσι πολὺ περισσοτέραν ἀξίαν, παρὰ ὁ στολισμὸς τοῦ λόγου καὶ ἡ ἀθηρὰ ἔκφρασις, ἂν καὶ ἐκεῖναι προξενῶσι ψυχρότητα τινὰ καὶ ξηρότητα, ἥτις πολλάκις μῆτε τὸν τρόπον τοῦ ἐννοεῖν τὸν τελειοποιεῖ, μῆτε τὴν συμπάθειαν τὴν διεγείρει· ἄς ἐπιτρέπεται δὲ εἰς τὸν μαθητὴν νὰ διακόπῃ τὴν παράδοσιν μετ' ἄπορον, ὅταν ἔχη τι ἄπορον καὶ σκοτεινὸν καὶ ἄς παρορμᾶται ὁ ἴδιος εἰς τοῦτο, διὰ νὰ συνηθίζηται τοιοῦτοτρόπως νὰ μανθάνῃ νὰ ἐκφράζηται τὰς ἰδέας του ὅχι μόνον μετ' ἁπλοῦς ἀποκρίσεις, ἀλλὰ καὶ ἐλευθέρως μετ' ἐκτετατῆς καὶ κατὰ περιόδους. διὰ ταῦτα ὅσα μᾶλλον ἢ διδασκαλία γίνηται ἀκροαματικὴ, τόσῳ συχνότερα ἄς γίνηται ἡ ἐπανάληψις.

Εἰς ὅσα δὲ σχολεῖα εἶναι τὰ μαθήματα ἐπισεσωρευμένα καὶ δὲν γίνονται συνεχῆς ἐπανάληψις αὐτῶν διὰ νὰ ἀνανεῶνται εἰς τὴν μνήμην, τίποτε δὲν ἐντυπῶνται σχεδὸν μετ' ἀνήκουσαν τελεσφόρησιν.

Περὶ τῆς ζωηρότητος ἐν καιρῷ τῆς διδασκαλίας

§. 23. Ἀμφοτέρω δὲ οἱ τρόποι οὗτοι, ἄς ὑποσηρίζωνται ἀπὸ τὴν ζωηρότητα τοῦ διδασκάλου μετ' ἁπλοῦς τὴν ὁποίαν πολ-

λάκις πολλοί διδάσκαλοι με ὀλιγωτέρας γνώσεις ὠφελοῦσι περισσότερο, παρά οἱ πάνυ πεπαιδευμένοι ἄνδρες· πρὸς δὲ τοῦτοις ἀπαιτεῖται νὰ ἔχη ὁ ἄξιος διδάσκαλος καὶ φυσικὴν εὐφυΐαν καὶ ἔμφυτον ἀγχινοίαν. τὴν δὲ ἰλαρότητα τοῦ πνεύματος καὶ τὴν ζωηρότητα εἰς τὰ λαλητικὰ ὄργανα, καὶ τὰ σχήματα, τὴν γοργότητα, τὴν εὐθυμίαν καὶ τὰ τοιαῦτα δυσκόλως δύναται ὁ διδάσκαλος νὰ τὰ ἀποκτήσῃ με τὴν σπουδὴν καὶ τὴν τέχνην· ἀλλ' ἄς μὴ νομίσωσι τινὲς, ὅτι τὸ πᾶν συνίσταται κατ' ἐξοχὴν εἰς ἐξωτερικὴν καὶ καθ' ὑποκρίσιν ζωηρότητα καὶ ἀπαγγελίαν, καθὼς καὶ εἰς τὸ μορφάζειν, εἰς τὸ τάχως λαλεῖν, καὶ μάλιστα εἰς τινὰς βωμολοχίας, ἀλλὰ νὰ προσπαθῶσιν, ἢ μὲν φωνῆ των νὰ μὴ ἴναι κεκοιμισμένη, μῆτε ἄτονος, τὸ δὲ φέρισμόν των εἰς πᾶσαν περίστασιν, μῆτε μεμφίμοιρον νὰ μὴ ἴναι, μῆτε δειλὸν· τὸ δὲ ὄμμα των, ἀντὶ νὰ τὸ διευθύνωσι πρὸς τοὺς μαθητὰς των, νὰ τὸ ἀτενίζωσιν εἰς τὸ τετράδιον, ἢ εἰς τὸ βιβλίον, ἢ εἰς μόνον καὶ πολλάκις τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον· ἢ δὲ παράδοσις των νὰ μὴ καταντᾷ νὰ γίνηται μονότονος ἀπονημόνευσις, μῆτε ψυχρὸν ἐκπυθάνεσθαι, ἢ μόνον ἀνάγνωσις καὶ ὑπαγόρευσις. ἀλλὰ νὰ ἔχουν ἰκανὴν ὑπομονὴν ἕως νὰ τὰ καταστήτωσιν εὐληπτα· προσέτι νὰ συνηθίζωνται νὰ ἐνθυμῶνται τὰς διορθώσεις τῶν σφαλμάτων ἐνὸς ἐκάστου καὶ νὰ ὀμιλῶσι δυνατὰ διὰ νὰ τοὺς καταλαμβάνωσιν ὅλοι καὶ μάλιστα νὰ μεταχειρίζωνται εἰς τὸν πρέποντα καιρὸν ἀσεισμόν καὶ ἐντράπελον σημείωσιν, καὶ τινὰ λεπτὴν εἰρωνείαν· νὰ ἐνθυμίζωσι δὲ τοὺς μαθητὰς των, ὅτι αὐτοὶ ζῶσι με ὅλην των τὴν ψυχὴν διὰ τὸ ἔργον των, καὶ τὸ ἐκτελοῦσι με εὐχαρίστησιν. διότι βλέπουσιν ὀφθαλμοφανῶς τὰς καλὰς προόδους των, ὅταν καὶ τῷ ὄντι εἶναι τοιαῦται

Πρὸς δὲ τοῦτοις νὰ διακρίνωσι τοὺς μαθητὰς των κατὰ τὴν ἡλικίαν των, καὶ νὰ γίνωνται με τὰ παιδία, παιδία με τοὺς νεανίσκους νεανίσκοι, κατὰ τὴν ὀρθὴν ἔννοιαν. καὶ ἄς εἶναι βέβαιοι, ὅτι τοιαύτη διδασκαλία θέλει καρποφορήσει πολὺ πλέον παρά ἢ τοῦ εἰκαίως φωνασκούντος.

Τὸ δὲ νὰ ὑπαγορεύωνται ὅλα, ἢ μέθοδος αὕτη εἶναι διὰ μὲν τὸν διδάσκαλον εὐκολωτάτη, διὰ δὲ τὸν μαθητὴν ἐξάπαντος ἢ σφραβλοτάτη·

Περὶ τοῦ πῶς νὰ τροπολογῆται καὶ νὰ προσδιορίζηται ἡ διδασκαλία κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν κατάστασιν τῶν μαθητευομένων.

§. 25. Τὰ δὲ γενικὰ ἀξιώματα τῆς διδακτικῆς καὶ διδασκαλίας ἀπαιτοῦσι διαφόρους τροπολογίας ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν κατάστασιν τῶν μαθητευομένων, τὸ ὁποῖον τὸ πληροφοροῦμεθα ἐκ τοῦ ἐξῆς ὅτι τὰ μέγιστα συντείνει, ἐὰν ἔχωμεν νὰ διδάξωμεν ἓνα μόνον, ἢ ὀλίγους τινὰς ἢ πολλοὺς συγχρόνως. διότι ὅσῳ μικρότερος εἶναι ὁ ἀριθμὸς τὸσῳ εἰδικωτέρα χρειάζεται νὰ εἶναι ἡ μέθοδος, τουτέστι νὰ ἐφαρμόζηται ὅλως διόλου κατὰ τὴν κατάστασιν τοῦ μαθητοῦ, ὃ ἐστὶ κατὰ τὴν χρεῖαν του, κατὰ τὴν ἰκανότητα καὶ ἐπιδεξιότητά του, κατὰ τὴν πρόοδόν του, καὶ μάλιστα καθ' ὃ πρέπει νὰ ἀποβλέπωμεν εἰς τὴν διάθεσίν του καὶ τὴν κλίσιν του, δηλ. τότε με αὐτὸν νὰ σπεύδωμεν, με αὐτὸν νὰ βραδυπορῶμεν, νὰ ἐκλέγωμεν τὴν ἀνήκουσαν ὥραν, τὰ δὲ μαθήματα νὰ τὰ διατάττωμεν πρὸς ἄλληλα χρησίμως, ἢ

νὰ τὰ ἀποχωρίζωμεν, καὶ ἄλλοτε μὲν νὰ τὰ προκαταλαμβάνωμεν, ἄλλοτε δὲ νὰ τὰ ἀναβάλλωμεν τὴν δὲ διδασκαλίαν, τὴν γύμνασιν, καὶ τὴν πρᾶξιν ἀδιακόπως νὰ τὰς ἀνταλλάζωμεν. καὶ πολλάκις νὰ ἀρχίζωμεν τὴν παράδοσιν ἢ καὶ τὴν περίοδον τῶν μαθημάτων ὅλως διόλου κατὰ τὴν ἀσυνήθη μέθοδον, ὅπότεν εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι αὕτη ἐφαρμοζεται κυρίως εἰς τὸ νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀντικείμενον. (Ἄλλὰ περὶ τούτου θέλωμεν ὁμιλίαν διεξοδικώτερα εἰς τὸ περὶ διοργανισμοῦ τῆς δημοσίας καὶ ἰδιαιτέρας διδασκαλίας) ἀλλ' ὅπότεν ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν εἶναι μέγας καὶ ἄνισος κατὰ τὰς δυνάμεις, δύναται νὰ μᾶς φαίνεται προβληματικὴ ἡ μέθοδος εἰς ποίαν κλάσιν πρέπει ὁ διδάσκαλος νὰ ἀφιερώνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ ποίαν νὰ τὴν ἐπιμελήται ἐξαίρετως. ἐπειδὴ οἱ μὲν ἀδυνατώτατοι φαίνονται νὰ ἔχωσι τὰ πλεῖστα δικαιώματα καὶ ἔχοντες τὴν μεγαλητέραν χρείαν του· ἀλλὰ δὲν πρέπει ν' ἀλησμονήσῃ, ὅτι κατὰ τι μὲν, διὰ τοὺς πάντας εὐφυεῖς καὶ ἀνικάνους ὡς τὸ πολὺ πᾶς πόνος χάνεται, αἱ δὲ εὐφυέστεροι ἐμποδίζονται ἐξ αἰτίας τῶν ἀναπολόγητα. κατὰ τι δὲ ὅσοι ὡς ἀπὸ τι ὑψηλότερον πνεῦμα ἐνεψυχώθησαν διὰ τι ἐπάγγελμα, διὰ τινὰ ἐπιστήμην ἢ τέχνην, εἰς τὸ μέλλον θέλουν δυνηθῆναι νὰ πράττωσι τὰ πλεῖστα, καὶ νὰ ἐνεργῶσιν ὠφελοῦντες χιλιάδας ἀνθρώπων καὶ πολλάκις εἰς καὶ μόνος νὰ δύναται νὰ ἐνσπεύρῃ παιδείαν ἀνεξίτηλον εἰς ζῶντα κόσμον εἰς τὸν ὅποιον νὰ διεγείρηται ὁ θεῖος νοῦς δὲν εἶναι μικρὸν ἔργον. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ ἅς κατορθώωμεν τοῦτο μᾶλλον μὲ τινὰ ἰδιαιτέρον τρόπον. δηλ. ἐγκαταλείποντες μὲν πᾶν πρόβλημα τὸ ὅποιον ἐμποδίζει καὶ κατακουράζει τὸν μαθητὴν, καὶ τὸν ὅποιον ἤθελεν εἶναι ἀναγκαιότερον διὰ τὴν

ικανότητα τῆς μεσαίας τάξεως, προτείνοντες δὲ ὑψηλοτέρους σκοποὺς, οἵτινες δι' ἐκείνην ἤθελον εἶναι πολλὰ ὑψηλοὶ· διότι ἡ ἀληθὴς μεγαλοφυΐα, καὶ τὰ ὑψηλὰ φυσικὰ προτερήματα ἀπαιτοῦσιν ἰδίων τῶν στάδιον, καὶ σπανίως ἐπέχουσι τὸν ὀρθὸν τῶν τόπων εἰς τὸν συνήθη τρόπον τῆς διδασκαλίας, διὰ ταῦτα ἅς ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὡς γενικὸν ἀξίωμα ἐκεῖνο· τὸ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ ἐπιμελώμεθα τὸν μεγαλητέρον ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν, χωρὶς νὰ ἐξαίρωμεν μῆτε ἓνα, ἀπὸ τοὺς ὅσοι ἔχουσι μετρίαν καὶ συνήθεις ἐπιδεξιότητες, ἂν καὶ συνίστανται ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων βαθμῶν· διότι συχνότατα, ὅσοι κατὰ τὸ φαινόμενον φαίνονται νὰ μὴ ἐπροικίσθησαν ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ ἐξαιρετα προτερήματα, ἐκεῖνοι δύναται διὰ τῆς μεγάλης τῶν ἐπιμελείας νὰ ὠφελήσωσι τὴν κοινωνίαν πολὺ μᾶλλον, καὶ μάλιστα νὰ συνεισφέρωσιν, εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς ἐπιστήμης ἔτι πλέον, παρά ὅσοι, ἐπειδὴ ἐλευθερώθησαν κατ' ἀρχὰς ἀπὸ τὸν κίνδυνον ἐξ αἰτίας τῆς πλουσίας ἐπιχρηργίας τῶν ὡς συμβαίνει πολλάκις εἰς τὰ τέκνα τῶν πλουσίων ἐμπιστεύονται εἰς τὸν ἴδιον ἑαυτὸν τῶν, καὶ γίνονται ἀμελεῖς καὶ ἐνθουσιαστικοί.

Σημ: Ἐκ τῶν ἄνω εἰρημένων ὄλων γίνεται καὶ αὕθις, πόσον σπουδαῖον εἶναι τὸ νὰ γνωρίζῃ καλῶς ἑκαστὸς διδάσκαλος πρὸ πάντων τοὺς μαθητάς του, καὶ νὰ μανθάνῃ νὰ κρίνῃ, νὰ διακρίνῃ, καὶ νὰ ἐγκρίνῃ ἀξίως τὴν ικανότητά των, φθάνει μόνον νὰ μὴ εὐχαριστῆται μὲ γενικὰ χαρακτηριστικὰ δηλ. ὁ μὲν εἶναι πολλὰ εὐφυής, ὁ δὲ μετρίως, ἢ ἀφυής, ἀλλὰ πρέπει νὰ σπουδάσῃ εἰς ἑκαστον τὴν σχέσιν τῶν φυσικῶν του προτερημάτων π. χ. ὅποιαν σχέσιν ἔχει ἢ μνήμη του ὡς πρὸς τὸν νοῦν του, ὅποιαν ἢ φαντασία του ὡς πρὸς τὴν κρίσιν κτλ. διότι ἡ εὐφυΐα καὶ ἀφυΐα εἶναι πολλάκις

μονομερῆς ἀπκράλλακτα, καθὼς και τὰ προτερήματα τῶν σωματικῶν δυνάμεων ὡς ἀποδειχθήσεται εἰς τὸ περὶ ψυχικῆς ἀνατροφῆς ὅπου θέλουσι λαχθῆ παραίνεσεις εἰς τὸν παιδαγωγὸν πῶς νὰ δοκιμάζῃ και νὰ διακρίνῃ τὴν εὐφυΐαν τῶν νέων. και νὰ γνωρίζῃ ὅποια εἶναι ἡ ὀξύνουα, και ὅποια ἡ ἀγγίνοια, και ὅτι ἐκείνη μὲν προηγῆται, αὕτη δὲ ἔπεται, ἀλλ' εἶναι και προτιμότερα ἐκείνης.

Περὶ τοῦ ὅτι τὰ ἀντικείμενα
τῆς διδασκαλίας πρέπει
νὰ δοκιμάζονται.

§. 26. Ἡ δὲ θεωρία τῆς διδακτικῆς ἔχει νὰ ἐξετάσῃ ἀκόμη ὅποια εἶναι τὰ ἀντικείμενα ἢ αἱ ὕλαι, μὲ τὰ ὅποια ὁ νοῦς τῶν νέων νὰ γυμνάζεται, και τὰ ὅποια νὰ τὰ γνωρίζῃ ἐξάριστα (§. 5). Τὸ δὲ κάλλιστον δῶρον, τὸ ὅποιον ἐχάρισεν ὁ θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον ὁμοῦ μὲ τὰς νοητικὰς του και σωματικὰς δυνάμεις: εἶναι ἡ τελειοσιμότης ἥτοι ἡ δύναμις τοῦ νὰ τελειοποιῇ ἀμφοτέρας ἐκείνας, ἕως νὰ πλησιάσῃ ὡς ἔγγιστα εἰς ἐκείνον, και νὰ γίνῃ τῷ ὄντι υἱὸς και τέκνον αὐτοῦ κατὰ χάριν, και τοῦτο χαρακτηρίζει τὴν ἀνθρωπότητα. ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ἰδεαλικῶς θεωρούμενος, δύναται ὅλα τὰ ἐμπεριεχόμενα εἰς τὴν σφαῖραν του νὰ τὰ μάθῃ και νὰ τὰ κατορθώσῃ διὰ τῶν σωματικῶν του ἢ νοητικῶν δυνάμεων, διὰ ταῦτα ἐδύνατο νὰ γίνῃ τις δοκιμῆ, τὸ νὰ τὸν καταστήσωμεν ἱκανὸν διὰ ὅλα, και νὰ θελήσωμεν νὰ τὸν διδάξωμεν πᾶν ἀξιοσπούδαστον. Ἀλλ' εὐθὺς πάλιν

μᾶς ἐνθυμίζει ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ περιοριζώμεθα, ὅταν βλέπωμεν τὸ βραχὺ μέτρον τοῦ χρόνου, τὰς πεπερασμένας δυνάμεις, και κατεξοχὴν τὰς τὸσον ἀνομοιὰς ἐξωτερικὰς σχέσεις του ὄθεν, ὅταν εἶναι ἀνάγκη νὰ προσδιορισθῶσι τὰ τῆς διδασκαλίας ἀντικείμενα, μὲ τὰ ὅποια πρέπει νὰ συνάπτηται και ἡ μέθοδος, τότε δὲν πρέπει νὰ παραβλέπηται ἐκείνη ἡ περίστασις: ἡ δὲ εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους συνεχῆς ἐπαναληφθεῖσα ἀπόκρισις: » ὅτι ἡ γενικὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπαίδευσις, ἢ ἡ παράστασις τῆς ἰδέας τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ ἐντελῶς ἐκπαιδευθέντος ἀνθρώπου, πρέπει νὰ εἶναι ὁ ὑπογραμμὸς τῶν διδακτικῶν μαθημάτων ἕως εἰς ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἄρχεται ἡ τοῦ ἐπαγγέλματος ἰδιαιτέρα ἐκπαίδευσις, « ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς πείρας ἀπραγματοποίητος. διότι τῷ ὄντι μῆτε ὅλαι αἱ δυνάμεις και τὰ φυσικὰ προτερήματα (τὰ ὅποια, ὡς παρουσιαζόμενα εἰς τὴν ὁλοκληρίαν τῆς ἀνθρωπότητος, πρέπει και ἐξ ἅπαντος νὰ ὀνομαζόμενα ἀνθρώπινα) ἐδόθησαν εἰς ἕκασον κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον και τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν, μῆτε αἱ ἐξωτερικαὶ ἀρρομαί, καθ' ἃς ἐκάσῃ τῶν δυνάμεων ἀναπτύσσεται, μάλιστα εἰς τοὺς πρωῒμωτάτους χρόνους, ἀποτελοῦσι δυνατὴν και ἀξιοσπούδαστον τὴν ὁμοιόμορφον ἐκπαίδευσιν.

Ὅποια αἱ πρῶται ἀρχαὶ ἐκάστης
διδασκαλίας.

§. 27. Ἐπειδὴ δὲ ἡ διδασκαλία πρέπει νὰ σέβηται, καθ' ὑπερβολὴν ἐν γένει εἰς ἕκασον μαθητὴν, τὴν ἀνθρωπότητα, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τὸ μέγιστον κτῆμα τῆς, τὸ λογικὸν διὰ τοῦτο και ὅσοι κρίνονται ἱκανοὶ αὐτῆς, κέκτηνται

τούλάχισον τι κοινόν καθ' ὃ προσδιορίζεται συνάμα ἡ ὕλη πάσης ζουχειώδους παιδεύσεως· δηλαδή κατὰ πρῶτον μὲν τὸ λογικὸν ἀναπτύσσεται μὲν ὑπὸ τὴν ἀμεισον θεωρίαν τῶν περὶ αὐτὸ ὄντων· ἀναπτύσσεται δὲ ἔτι ἐντελέστερα, ὅσω ὀρθώτερα ἀντιλαμβάνει ἐν ἑκάστων, τὸ συγκρίνει, καὶ τὸ διακρίνει, καὶ ἔπειτα προσδιορίζει τὰς ιδέας διὰ τῆς γλώσσης· ἐπομένως δὲ, ἐντὸς τοῦ ἰδίου, καθ' ὅσον αὐτὸ διεγείρεται καὶ ἐνδυναμόνεται μᾶλλον, γεννῶνται ιδέαι, πάντη ἀσχετοὶ μὲ τὰ αἰσθητὰ, ὡς πορίζομεναι, κατὰ τι μὲν ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ συλλογιστικοῦ, κατὰ τι δὲ ἐκ τῆς κλίσεως ἡμῶν πρὸς τὸ θρησκευτικὸν καὶ τὸ ἠθικόν· ἂν λοιπὸν ἡ διδασκαλία πρέπει νὰ βοηθήσῃ τὴν φυσικὴν ἀνάπτυξιν, τότε ἡ διεύθυνσις τῆς προσοχῆς εἰς πᾶν ἀμέσως ὄρατόν, συνδεμένη μὲ τὰ σημεῖα τῆς ιδίας διὰ τῆς γλώσσης, θέλει εἶναι τὸ πρῶτον τῆς ἔργου· καὶ ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ἐλευθερίαν χρῆσιν τῆς γλώσσης προοδεύει τούλάχισον, ὅταν ὄχι μόνον τὴν ἐνοῆ, ἐν ᾗ τὴν ἀκούει καὶ δύναται νὰ τὴν μεταχειρίζηται, ἐν ᾗ τὴν ὁμιλεῖ, ἀλλὰ καὶ τὰ ὄρατὰ τῆς σημεῖα τὰ γνωρίζει καὶ δύναται νὰ τὰ ἐφαρμόζῃ, τότε ἀναμφιβόλως κατὰ τὸν βαθμὸν, εἰς ὃν μεταξὺ ἡμῶν ἴσεται ἡ ἀνθρωπότης ἀπὸ πᾶσαν μηχανικὴν τελειότητα, ἡ σπουδαιότητα θέλει εἶναι τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν. Ἄλλ' ὡς μὲν πρὸς τὰς ἀνεξαρτήτους ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ ιδέας δηλ. τὰς ἀρρημένους, τὰ ἠθικὰ καὶ θρησκευτικὰ ἀντικείμενα ἔσονται τὰ πρῶτα, τὰ ὅποια θέλουσι μᾶς παρέχῃ τὴν φυσικωτάτην καὶ γενικωτάτην ὕλην· ὡς δὲ πρὸς ἀσκήσιν τῶν τοῦ συλλογιστικοῦ νόμων, ἡ πρακτικὴ ἀσκήσις τῆς κρίσεως διὰ τῆς ἀριθμητικῆς καὶ τοῦ ἐτυμολογικοῦ, ἔσεται ἡ φυσικωτάτη.

Ἔστι τὰ μαθήματα πρέπει νὰ διαιρῶνται κατὰ τὰς διαφοροῦς χρείας.

§. 28. Ἀποβλέποντες καὶ τὰς ἀναγκαίας σχέσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων δύνανται οἱ ἄνθρωποι νὰ ἐξακολουθῶσι τὴν παιδαγωγικὴν παιδείαν, εὐρίσκομεν, ὅτι ὄχι μόνον τὸ γένος ἀπὸτελεῖ σημαντικὴν διαφορὰν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ προτιμᾷ προσδιορισμένον τι ἐπάγγελμα τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἀνθρωπότητος· ἐπειδὴ δικὴ νὰ ὠφελήσῃ τὴν κοινωνίαν καὶ τὸν ἑαυτὸν του, ζῆ ἐργαζόμενον σωματικῶς μᾶλλον, παρὰ νοερώς· τὸ δὲ μικρότερον μέρος θέλει καταγίνηται κατεξοχὴν διὰ τὰς ὑψηλότερας ἀνάγκας καὶ σκοποῦς τῆς κοινωνίας, καὶ πολλὰ ὀλίγοι ἴσως θέλουσι ζῆ εἰς τὸν ἰδανικὸν κόσμον· ἀμφότεραι δὲ αὗται αἱ τάξεις διαιροῦνται καὶ ὑποδιαιροῦνται πάλιν κατὰ τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα καὶ τὰς ἀσχολίας των, καὶ κατ' αὐτὰ προσδιορίζεται καὶ ὁ βαθμὸς τῆς παιδείας των.

Ἔστι ὅποια εἶναι τὰ ἀντικείμενα τῆς γενικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς ὡς πρὸς τὸ ἐπάγγελμα.

§. 29. ἤθελεν εἶναι τῶ ὄντι μὲγχι ὄρελος διὰ τὴν γενικὴν ἐκπαίδευσιν, ἐὰν καὶ ἡ διδασκαλία, ὡς καὶ ἡ ἀγωγή, ἤθελεν ἐπιστηρίζεται εἰς ιδέας μόνον καὶ εὐχὰς, καὶ ἐὰν ἅπασαι αἱ διαφοροὶ τάξεις, ἕως εἰς τινα προσδιορισμένον καιρὸν, ἐδύναντο νὰ λαμβάνωσι καὶ τινα γενικὴν ἐκπαιδευτικὴν διδασκα-

λιαν, διὰ τὴν ὁποίαν κυρίως ἕκαστος ἄνθρωπος ὡς λογικὸν ὄν, ἔπρεπε νὰ φροντίζη ὅταν δὲν θέλῃ μῆτε πρέπει νὰ μὲνῃ εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν, εἰς τὸν ὁποῖον ὀλίγον ἤθελεν διαφέρει ἀπὸ τὰ ἀχθοφόρα ζῶα· ἔνεκα τούτου λοιπὸν, ἐκτὸς τῶν εἰς τὸν §. ἀναφερθέντων καὶ πραγματευθέντων στοιχειωδῶν μαθημάτων ἤθελον καταλεχθῆ ἑξαιρέτως, ἡ ἀκριβεστέρα γνῶσις τῆς γῆς, ἡ τῆς ἱστορίας τοῦ ἡμετέρου γένους, ἡ τῶν προϊόντων τῆς φύσεως, καὶ ἡ τῶν νόμων τῆς φύσεως, καθὼς καὶ ἡ τῶν ἐντελεστάτων ἔργων τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς, διὰ τὴν ὁποίαν χρειάζεται καὶ ἡ γνῶσις τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς, Γαλλικῆς κτλ. Ἄλλ' ἡ τοιαύτη προκαταρτικὴ διδασκαλία πόσον πρέπει νὰ προηγήται διὰ τὸ μέλλον ἐπάγγελμα, καὶ ἕως εἰς ποῖον βαθμὸν νὰ ἐκτείνεται διὰ τὸ θῆλυ γένος, τοῦτο δύναται νὰ προσδιορισθῆ μόνον ἀπὸ τὴν θέσιν ἑνὸς ἑκάστου· μόνον δὲ πολλὰ ὀλίγοι ἀρέσκονται εἰς τὴν μοίραν τῶν νὰ ἐξακολουθήσωσιν ὅλως διόλου τὴν ἐλευθέραν ἐκπαίδευσιν, ἄνευ τινὸς προσδιορισμένου σκοποῦ, διὰ πᾶν ὅ,τι ἡ ἀνθρώπινος δύναμις καὶ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, διὰ τῆς θείας βοηθείας, ἀπεδίχθη ἕξοχος καὶ διέπρεψε λαμπρῶς· μόνον οἱ τοιοῦτοι εὐαρεστοῦνται, διὰ νὰ γνωρίσωσι τὸν ὑψιστον βαθμὸν τῆς παιδείας ἑνὸς ἑκάστου διαπρέψαντος ἀνδρὸς, νὰ ἀκολουθῶσι μόνον τὴν κλίσιν τῶν καὶ τὰ μεγάλα τῶν προτερήματα, καὶ νὰ περιοδεύωσιν ὅλα τὰ κλίματα ἤτοι τοὺς βαθμοὺς τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως, καθὼς τοὺς τόπους καὶ τὰ διάφορα κλίματα τῆς γῆς, καὶ ἡ νὰ ἐνδιατρίβωσι κατ' ἐλευθέραν θέλησιν, ἢ νὰ προχωρῶσι περαιτέρω· οἱ δὲ πλείοσι παιδιόθεν σχεδὸν πρέπει νὰ ἀρχίζωσι νὰ σκέπτονται διὰ τὸ καθημερούσιον τοῦ βίου ἔργων τῶν, καὶ νὰ διαίρωνται ἐν καιρῷ εἰς διάφορα σχολεῖα, ἐξ ὧν ἑκάστου χρειάζεται ἰδιαι-

τερον κύκλον τῶν διδακτικῶν μαθημάτων, καὶ διοργανισμὸν διάφορον, ὡς θέλομεν τὸ ἰδῆ εἰς τὸ περὶ διοργανισμοῦ τῶν δημοσίων σχολείων.

(Ἔπεται ἡ συνέχεια.)

Περὶ Σωματικῆς ἀνατροφῆς.

Περὶ τῆς Γυμναστικῆς, πότε ἤρχισε, ὅποια διαφορὰ μεταξὺ τῆς φυσικῆς γυμναστικῆς καὶ τῆς τεχνικῆς, πῶς θεωρεῖται αὕτη, ὅποιος ὁ σκοπὸς τῆς παιδαγωγικῆς γυμναστικῆς, καὶ ὅποια ὀφέλεια μᾶς ὑπόσχονται αἱ στοιχειώδεις αὐτῆς γνώσεις.

Ἡ μὲν ἀρχὴ τῆς φυσικῆς γυμναστικῆς ἀρχεται ἀπὸ τὴν πρώτην τοῦ νεογεννηθέντος βρέφους κίνησιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνάγκη καὶ πᾶτα παρ' αὐτοῦ γενομένη κίνησις εἰς πᾶσαν περίστασιν ἑκάστης ἡλικίας του οἷον ὅσαι κινήσεις καὶ γυμνάσεις ἐκτελοῦνται ἄνευ τοῦ σκοποῦ τῆς παιδαγωγικῆς γυμναστικῆς, ὡς διὰ τοῦ κουνήματος, τοῦ περιπάτου, τοῦ τρέχειν, τοῦ πηδήματος, σκαλώματος (ἀναρρίχασθαι), ἀναβάσματος, αἰωρίσματος, παλαίσματος, σηκώματος βαρέων σωματῶν κτλ. ἡ δὲ τεχνικὴ γυμναστικὴ ἀναφερομένη εἰς τὸν Μίνωα, ὡς τὸν πρῶτον ἐφευρετὴν αὐτῆς, διαίρεται εἰς στρατιωτικὴν, ἀθλητικὴν, δικιτηρικὴν, καὶ παιδαγωγικὴν, ἥτις κυρίως ἀρχεται νὰ πραγματοποιηθῆ κατὰ μικρὸν ἀπὸ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, καὶ δύναται, διὰ τῆς θεωρίας, ὅλας τὰς τῆς φυσικῆς γυμναστικῆς κινήσεις νὰ τὰς πολλαπλασιάσῃ, καὶ νὰ τὰς ἀποκαταστήσῃ προσρυσστέρας, ἐκπαιδευτικωτέρας, καὶ θελτικωτέρας διὰ τὴν νεολαίαν. μία δὲ

ἀπὸ τὰς πρώτας ἀρχὰς αὐτῆς εἶναι νὰ μανθάνωσι τὰ παι-
 διὰ πρώϊμα νὰ ἐξουσιάζωσι τὸ σῶμά των, νὰ τὸ γυμνάζω-
 σιν ὀλομερῶς, διὰ νὰ ἀντικαταστήνεται, ὅσον τὸ δυνατόν,
 διὰ τῆς ὀλομερείας, ἡ ἀπολεσθεῖσα ἰσορροπία τῶν σωματι-
 κῶν δυνάμεων, καὶ οὕτω νὰ ἀναπληροῦται ὁ ὕψιστος σκοπὸς
 αὐτῆς » νὰ ἐνοικῇ ὁ ὕγιης τοῦς εἰς ὕγιες σῶμα α'.

Ἡ δὲ ἄλογος, ἀτακτος καὶ ἀτοπος ἀστασία τοῦ παιδίου,
 ὅταν ἐμποδίζεται νὰ προσέχωμεν νὰ μὴ καταντᾷ εἰς ἀτο-
 πώτερα σκασιματα (ἂν καὶ κατ' ἀρχὰς μετ' ἀθωότητα) καὶ
 κατ' ὀλίγον εἰς ἀτοπώτερα παιγνίδια μετ' ἀρχὰς του χεῖ-
 ρας· τὰ δὲ τοιαῦτα δύναται πρὸ πάντων νὰ προλαμβά-
 νωνται ἀπὸ τὴν μητέρα, τὰ μεγαλύτερα ἀδελφία, ἐνίοτε
 δὲ καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν παιδαγωγόν· ἀλλ' ὅχι
 ὀλίγον νὰ προφυλάττωνται καὶ ἀπὸ τὴν ἀθώαν ἀκολασίαν
 τῶν θεραπειῶν, ἢ καὶ αὐτῶν τῶν μεγαλητέρων ἀδελφῶν,
 ἧτις γίνεται αἰτία πολλάκις νὰ ἀποσβεσθῶσι τὰ πρόωρα
 αἰσθήματα τῆς εὐτηρημοσύνης καὶ αἰδημοσύνης (τὰ ὅποια
 ὡς μὴ δυνάμενα νὰ πραγματοποιῶσιν ἐνταῦθα μετ' τὴν πρέ-
 πουςαν τρυφερότητα, ἐγκαταλείπονται), ὅθεν καλλίτερα νὰ
 τὰ ἀρῖνωμεν νὰ θορυβῶσι μετ' τὸν πλέον δυσάγωγον καὶ
 ἀγριώτερον τρόπον, παρὰ νὰ ὑποπίπτωσιν εἰς τοιαύτην κα-
 τὰστασιν· καὶ ἅμω ἀρχίσωσι νὰ κινῶνται ἐλευθέρως, ὡς
 τοῦς γίνεσθαι ἡ συνήθεια ἐξίς, καὶ αὕτη ἄλλη φύσις, διὰ νὰ
 δίδωσιν εἰς τὸ σῶμά των καλὸν εἰσισμόν, τὸ ὅπριον φανε-
 ρῶναι καὶ τὴν σαθερὰν ἐνέργειαν τοῦ νοῦς. Προσέτι ἀπὸ τὴν
 παιδικὴν ἕως τὴν ἡβῶσαν καὶ νεανικὴν ἡλικίαν νὰ τὰ κά-
 μνωμεν προσεκτικὰ νὰ ἀποκόπτωσι τὴν ἐκ τῆς φυσικῆς των
 πολλάκις ἀστασίας ἀποκτωμένην κακὴν συνήθειαν.

Ἰσως δὲ ἤθελεν ἀντιπροβάλλη τις, ὅτι ἐκείνη ἡ ἀκίνησις

εἶναι σημεῖον τῆς ζωηρότητος τοῦ πνεύματος, καὶ ὅτι τὰ
 ὅσα παιδιὰ δυσκολεύονται νὰ σταθῶσιν ἢ νὰ καθήσωσιν ἡσυ-
 χα, ἐκεῖνα ὑπόκεινται ἕνεκα τῆς ἐσωτερικῆς των ἐνεργείας
 καὶ ζωηρότητος, εἰς τοιαῦτα σφάλματα, ὅποια σπανίως πα-
 ρατηροῦνται εἰς τὰ ἀμβλύνοα· ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἐξυπνότης
 εἶναι πάντῃ διάφορος ἀπὸ τὰς προπεριγραφθείσας κακὰς
 ἐξίς.

Διὰ ταῦτα λοιπὸν ὁ παιδαγωγὸς καὶ ὁ διδάσκαλος νὰ μὴ
 τὰς ἀρῖνη τὰς τοιαύτας κακὰς συνηθείας νὰ ἐπιπολάζωσιν·
 ἐπειδὴ ὅστις μὲν μαθητῆς ὢν κατὰ ταύτην τὴν ἔννοιαν,
 εἶναι κύριος τῶν σωματικῶν του κινήσεων, θέλει ἐξακολου-
 θῆ τὴν παράδοσιν μετ' πολλὴν προσοχὴν καὶ ἀδιάκοπον· ὅστις
 δὲ εἶναι ἀμελής καὶ ἀπειροκλῆτος ἀπὸ ἀμυχανίαν καὶ ἀμ-
 βλύνοιν δυσκόλως δύναται νὰ ὀδηγηθῆ εἰς τὸν εὐθὴν δρό-
 μον· ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο χρησιμεύει ἡ πρώϊμος συνήθεια.

Περὶ τοῦ πόσον ἀξιοσπούδατος εἶναι ἡ παιδαγωγικὴ
 γυμναστικὴ διὰ τὴν ἀνατροφὴν.

Ἡ γυμναστικὴ εἶναι ἀξιοσύστατος καὶ ἀξιοσπούδατος·
 διότι μετ' τρόπον ἐνεργητικώτατον προξενεῖ δυνάμιν εἰς τὸ
 σῶμα καὶ εἰς τὸν νοῦν, καὶ μᾶς διδάσκει πόσον χρειάζεται
 ὁ γυμναστικὸς νὰ προσέχη διὰ νὰ διευθῖνη τὴν σωματικὴν
 του δυνάμιν εἰς τινὰ προσδιωρισμένον σκοπὸν, τὸ νὰ συνι-
 σθάνεσθαι δηλ. πᾶν ὄφελος προερχόμενον ἐκ τῆς σωματικῆς,
 καὶ νὰ κατορθῶν διὰ τῆς τελειότητος καὶ ἰκανότητος κατὰ
 μικρὸν τὸ ἀπίστευτον νὰ κατορθωθῆ, καὶ εἰς πόσον κίνδυ-
 νον καταντᾷ, ὅταν ᾖναι ἀπρόσεκτος, καὶ πῶς πάλιν ἀπὸ
 τὸν ἴδιον κίνδυνον διδάσκεται νὰ περιστέλλεται, καὶ νὰ

παρέχη εἰς τὰ ἔξω μέλη του καλὴν στάσιν καὶ θέσιν· τὸ δὲ σύστημα τῆς γυμναστικῆς εἶναι πολὺ περιεκτικώτερον ἐπειδὴ περιλαμβάνει ὅλα σχεδὸν τὰ εἶδη τῶν ἀσκήσεων, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐκμόρφωσιν καὶ ἐνδυνάμωσιν τῶν σωματικῶν δυνάμεων· ὁπόσῃν δὲ ὑπόληψιν εἶχον οἱ προπάτορές μας εἰς αὐτήν, καὶ μετὰ τούτους οἱ Ῥωμαῖοι, τὰ δύο ἀξιοσημείωτα ἔθνη τῆς ἀρχαιότητος, τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν συγγραμμάτων κατ' ἐξοχὴν τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους, (*) διὰ τὸ μὴ ἀναφέρειν τοὺς ἄλλους, καὶ εἶναι ἱκανὸν νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν ἀνάγκην τῆς διὰ τὴν σωματικὴν ἀνατροφῆν, καὶ ἂν ἡ καθημερινὴ πείρα δὲν τὸ ἐκῆρυττε τρανώτατα· φθάνει μόνον αἱ σωματικαὶ γυμνάσεις νὰ μὴ παρεκτρέπωνται τῶν ὀρίων των, καὶ νὰ μὴ συνισῶνται ὑπὲρ τὸ δέον ὡς μόνος σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς· ὅτι δὲ ἔχει μόνον ἢ ἀπρόβλεπτος, ἀλλὰ καὶ ἡ προβλεπτικὴ ἐπιμέλεια τῆς γυμναστικῆς εἶναι πολλάκις κινδυνώδης, τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μᾶς φοβίξῃ· ἐπειδὴ ὁ κίνδυνος εἰς τὸν ὁποῖον ὑπόκειται ὁ ἀγύμναστος, ὁ ἀνεπιδέξιος, καὶ ὁ πεφοβισμένος προφυλαττόμενος νέος, εἶναι πολὺ μεγαλύτερος· διότι στερεῖται ὅλας τᾶς ἀναπληρώτους ὠφελείας, τᾶς προξενούσας δυνάμιν καὶ εὐστροφίαν εἰς τὸ σῶμα, καὶ ἀποδεικνύεται πόσον ἀσυγχώρητον εἶναι νὰ ἀμεληθῇ αὐτὸ τὸ μέρος τῆς σωματικῆς ἀγωγῆς· ἐν ᾧ μάλιστα οὐδεμίαν ἀσυνομίαν δὲν ἔπρεπε νὰ μένῃ ἀδιάφορος, ἢ νὰ ἀνταλλάξῃ τὰς κατὰ συμβεβηκόσιν καταχρήσεις, μὲ τὰς φανεράς ὠφελείας τῆς.

(*) Ὅτινις τὴν πολιτείαν τὴν μὴ εἰσάξαται τὴν γυμναστικὴν ὡς συμβεβηθὸν τῆς δημοσίας ἐπικαιδεύσεως τὴν ἐθεάσαν ὡς ἀτελή.

Περὶ τινῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν παιδαγωγικὴν γυμναστικὴν.

1) Ἡ φυσικωτάτη, συνειθεστάτη, ἐν ταυτῷ δὲ καὶ ἐνεργητικωτάτη κίνησις εἶναι ὁ περίπατος, ὅστις γινόμενος καθ' ἡμέραν διὰ τῆς εὐσχημοσύνης διαρκείας ταχύτητος καὶ δεξιότητος μᾶς γυμνάζει, καὶ μᾶς ἐνδυναμώνει, ὅταν δὲν ψηφώμεν μηδεμίαν κακοκαιρίαν, καὶ δὲν φοβώμεθα οὐδεμίαν ὁδὸν, ὅσον ἀνώμαλος καὶ δύσβατος καὶ ἂν ἤθελεν εἶναι κτλ. καὶ μάλιστα ὅταν εἶναι συνενωμένοι μὲ συλλογὴν ἢ ἀνακάλυψιν νέων ἀντικειμένων.

2) Ὁ δρόμος ἢ τὸ τρέξιμον, ἐνδυναμώνει τὸν πνεύμονα τὸν κατασταίνει εὐστροφον, καὶ ἐνδυναμώνει κατ' ἐξοχὴν καὶ τὰ κάτω μέλη· γινόμενον δὲ εἰς τὸ στάδιον ἢ ἄλλοθι που κατὰ τὸν ὀλομερῆ σκοπὸν τοῦ Παιδαγ. γυμνασ. προξενεῖ ὁμοῦ μὲ τὴν ἀναντίρρητον ὠφέλειαν εἰς τὴν νεολαίαν, χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν.

3) Τὸ ἄλμα ἢ τὸ πῆδημα γυμναζόμενον καθ' ὅλους τοὺς τρόπους μὲ πρόβλεψιν, ἐνδυναμώνει τὸ στῆθος, τὰ κάτω μέλη καὶ τοὺς μυῶνας.

4) Τὸ ἀναρρῖσθαι μαθητόμενον κατὰ τοὺς κανόνας τῆς Παιδ. γυμν. μᾶς εἶναι ὠφέλιμον καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις· ὡς εἰς πυρκαϊάς, καταποντισμούς κτλ.

5) Τὸ αἰωρεῖσθαι εἶναι ὠφελιμωτάτη γύμνασις· ἐπειδὴ μᾶς βοηθεῖ νὰ μὴ φοβώμεθα εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον, κατεξοχὴν, ὅταν ἔχωμεν νὰ περάσωμεν στενὴν τινὰ γέφυραν ἢ δοκὸν ἐπὶ τινος ποταμοῦ ἢ χάνδακος.

6) Τὸ παγοδρομεῖν μὲ τὰ παγοπέδιλα (σάνδαλα) νὰ μὴ

δοκιμασθῆ εἰς κἀνὲν ἄλλο μέρος τῆς Ἑλλάδος, εἰμὴ εἰς τὰ ὄρεινά μέρη, καὶ ἐκεῖ πάλιν, ὅταν ὁ πάγος ἤθελεν εἶναι ἀρκετὰ χονδρὸς καὶ διαρκής.

7) Ἡ πάλη γενομένη κατὰ τοὺς προφυλακτικούς τῆς Παιδ. γυμν. κανόνας ἐνδυναμόνει τὰς σωματικὰς δυνάμεις τῶν νέων, καὶ τοὺς ἐνθαρρύνει νὰ ἔχωσι γενναῖον χαρακτῆρα μετὰ γενναῖα φρονήματα.

8) Τὸ ἀκοντίζειν γυμναζόμενον εἰς τὸν προσδιορισμένον τόπον ἐνδυναμόνει τὸ στήθος, τοὺς βραχίονας καὶ τὸ ὄμμα· μετὰ τοῦτο συγκαταριθμεῖται τὸ σφαίρισμα, ὁ δίσκος, (τὸ ῥίψιμον τῆς πέτρας), τὸ τρέξιμον, τὸ πῆδημα, καὶ ἡ πάλη, ὡς ὄντα, κατὰ παράδοσιν, κληρονόμημα ἐθνικόν, πρέπει νὰ ὀδηγῶνται καὶ νὰ ἐμψυχώνωνται διὰ αὐτὰ οἱ νέοι.

9) Τὸ ψυχρολόντεῖν καὶ τὸ κολύμβημα· τὸ μὲν ὡς συντελεστικὸν τῆς καθοριότητος καὶ ἐνδυναμώσεως ὄλου τοῦ σώματος· τὸ δὲ ὡς βοηθητικὸν τῆς υγείας καὶ τῆς ἀφοβίας εἰς τοὺς κινδύνους τῶν ὑδάτων· κατὰ πολλοὺς τρόπους ὑπάρχει ἀξιοσύστατο· γυμναστικὴ ἀσκήσις, ὅταν γίνηται κατὰ τοὺς ἀκριβεῖς κανόνας τῆς κολυμβητικῆς.

10) Τὸ ἰππεύειν, χωρὶς νὰ μακρολογῶμεν, εἶναι γυμναστικὴ κινδυνωδεστάτη, καὶ ἀνήκει διὰ ὠριμωτέρους νέους.

11) Ὁ χορὸς μετὰ τὰς πολυποικίλους κινήσεις, μᾶς γυμνάζει τὰ μέγιστα, καὶ μᾶς καταστήνει αὐτεξουσίους νὰ κρατῶμεν τὸ σῶμα ἡμῶν ὀρθῶς, ἴσα, καὶ σταθερῶς.

12) Τὸ περὶ γυμνάσεως τῶν αἰσθήσεων κτλ: ὄρ: περίλ: Γυμνας: τμ. 20 Σελ. 75.

13) Αἱ δὲ διὰ τῶν παντοδαπῶν ἐργοχειρῶν γυμνάσεις ἐνδυναμόνουσι μὲν τὸ σῶμα, προξενούσι δὲ ἐνταυτῷ ὠφελιμὸν τινὰ ἐνέργειαν, καὶ ἐμπροδίζουσι καὶ τὴν βαρυθυλίαν, τὴν

πολλάκις ἐκ τῆς ἀεργίας προερχομένην· τὰ δὲ κυριώτερα ἐργόχειρα εἶναι ἡ βιβλιοδετικὴ, ἡ τορνευτικὴ, ἡ καλαθοποιία ἢ ψαθοποιία, καὶ σκιαδοποιία, καὶ τὸ ἀριστον πάντων εἶναι ἡ κηπευτικὴ ἢ κηπουρικὴ, ὡς δυναμένη νὰ πραγματοποιῆται πανταχοῦ σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος μετὰ πολλὰ ὀλίγα ἔξοδα.)

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Περὶ Μεθόδων.

Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διδασκαλίας τῶν Χειροτεχνημάτων εἰς τὰ σχολεῖα τῶν Κορασίων.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Παρά τῆς Κυβερνήσεως ἐγένετο πρόνοια διὰ τὸ ὁμοίωσθαι τοῦ τρόπου τῆς διδασκαλίας τῶν γραμμάτων εἰς τοὺς πρωτοπέριους μαθητὰς τοὺς τῶν δημοτικῶν σχολείων, ὥστε εἰς μαθητῆς μετὰβαίνων ἀπὸ ἐν σχολεῖον εἰς ἄλλο εὐρίσκει τοὺς αὐτοὺς τρόπους τῆς διδασκαλίας, τὰ αὐτὰ μαθήματα, τὰ αὐτὰ βιβλία, καὶ οὕτω δὲν ἀπαντᾷ κἀνὲν ἐμπόδιον εἰς τὴν προόδον του ἀπὸ ὅσα συνήθως ἀναφύονται ἐκ τοῦ μὴ ὁμοιόμορφου τῆς διδασκαλίας.

Ἀλλὰ εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα τῶν κορασίων πρὸς τὸ παρὸν δὲν φαίνεται κἀνένας τρόπος διδασκαλίας εἰσηγμένος ὡς πρὸς τὰ χειροτεχνήματα, εἰς τὰ ὁποῖα αἱ μαθητρικαὶ ἐξοδεύουσι τὸ ἥμισυ τοῦ καιροῦ των, δηλ: τὸν μετὰ μεσημ-

βρίαν ἐκάστης ἡμέρας ἐργασίμου, αἱ δὲ διδασκάλισαι μὴ ἔχουσαι περὶ τούτου κάμμιαν ὀδηγίαν γραπτὴν διδάσκουσι κατὰ τὸ δοκοῦν κατατάττουσαι τὰ μαθήματα καὶ τὰς μαθητρίας· ἐκ τούτου δὲ ὅσαι τῶν μαθητριῶν ἀναγκάζονται διὰ τὰς περιστάσεις τῶν γονέων των νὰ μεταβῶσιν ἀπὸ ἐνὸς εἰς ἄλλου τόπου σχολεῖον, ἀπαντῶσιν ὄχι ὀλίγα προσκόμματα εἰς τὴν πρόοδόν των. Διὰ νὰ ἀρθῶσι δὲ καὶ αὐτὰ νομίζω ἀναγκαῖον νὰ κανονισθῇ καὶ ὁ τρόπος τῆς διδασκαλίας τῶν χειροτεχνημάτων διὰ νὰ ἦναι ὁμοίομορφος ὡς καὶ ὁ τῶν γραμμῶν. Οἱ δὲ τρόποι τοὺς ὁποίους θέλω ἐκθέσει ἐνταῦθα φέρουν μικρὰν τροποποίησιν εἰς τὸ ὑλικὸν τῶν δημοτικῶν σχολείων τῶν ἀρρένων, καὶ ἡ τροποποίησιν αὕτη κατορθοῦται μὲ πολλὰ μικρὰν προσθήκην ἐξόδων. Τοὺς τρόπους τούτους τῆς διδασκαλίας τῶν χειροτεχνημάτων καὶ τὴν κατάταξιν αὐτῶν βάλλομεν ὑπ' ὄψιν τῶν διδασκαλιστῶν πρὸς εὐκολίαν τῆς παραδόσεως καὶ τούτου τοῦ μαθήματος, καὶ θέλομεν δεχθῆ καὶ δημοσιεύσει εὐχαρίστως τὰς παρατηρήσεις ὅσαι μᾶς διευθυνθῶσι πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ τοῦ Ὑλικοῦ.

Τὰ σχολεῖα τῶν κορασίων πρέπει νὰ ἦναι πάντοτε ὅμοια μὲ τὰ τῶν ἀρρένων καὶ ἀπαράλλακτα κατὰ τὴν οἰκοδομὴν καὶ κατὰ τὸ ὑλικὸν, ἔχουσι δὲ μόνον τὰς ἐξῆς διαφορὰς καὶ προσθήκας — Τὰ καθίσματα πρέπει νὰ ἀπέχωσιν ἀπὸ τὰ ἔμπροσθέν των γραφεῖα 0 μ, 05 καὶ ὄχι ὡς τὰ τῶν ἀρρένων 0 μ, 027 καὶ ἀπὸ τὰ ὀπισθὲν των 0 μ, 37 διὰ τὸν λόγον ὅτι τὰ γυναικεῖα φορέματα ἀπαιτοῦν περισσο-

τέραν εὐρυχωρίαν, καὶ κάθε κοράσιον πρέπει νὰ κατέχη τόπον ἐπὶ τοῦ θρανίου 0 μ, 45.

Εἰς τὸ ἐπάνω μέρος τῶν γραφείων μεταξὺ τοῦ κάθε ἀββακίου καὶ τοῦ ἐγγλυμένου σωλήνου, πρέπει νὰ καρφώνεται ἐν μικρὸν καρφάκιον, καὶ διὰ νὰ μὴν ξεσχίζονται τὰ φορέματα τῶν μαθητριῶν πρέπει τοσοῦτον βαθέως νὰ καρφώνεται, ὥστε μεταξὺ τῆς κεφαλῆς τοῦ καρφίου καὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ γραφείου νὰ μὲν τὸσον σῶμα, ὥστε νὰ χωρῇ μόνον τὸ δέμα τῆς σακκούλας κάθε κορασίου τὴν ὁποίαν κρεμᾷ ἡ ἐρμηνεύτρια τὴν ὥραν τοῦ μαθήματος τῶν χειροτεχνημάτων γινομένου εἰς τὰ γραφεῖα.

Μεταξὺ δύο ἀββακίων πρέπει νὰ ἀνοίγεται εἰς τὴν μέσην τοῦ σωλήνος μία τρύπα εἰς τὴν ὁποίαν νὰ χωρῇ ἐν μετρίου καρφίου τρυπάνιον, εἰς αὐτὴν θὰ ἐμπήγεται εἰς μικρὸς πάσσαλος χρησιμεύων εἰς τὸ μάθημα τῶν κεντημάτων.

Πάσσαλος εἰς θέλει ἐμπήγεται εἰς τὰ γραφεῖα μεταξὺ δύο ἀββακίων ἀπὸ τὴν Γενικὴν πρωτόσχολον τοῦ κεντήματος ἐν τέταρτον τῆς ὥρας, πρὶν παύσῃ τὸ μάθημα τοῦ πλεξίματος εἰς τὰ ἡμηκύκλια· Αὐτοὶ κατασκευάζονται ἀπὸ ὀξιάν ἢ ἄλλο σκληρὸν ξύλον, ἔχον πᾶχος τετραγωνικὸν 0 μ, 01 καὶ ὕψος 0 μ, 25 εἰς τὴν βᾶσιν τελευτοῦν εἰς ὄξυ, εἰς δὲ τὴν κορυφὴν ἔχουν ἐν μικρὸν σχῆμα διὰ νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτὸ τὸ κρέμασμα τοῦ δείγματος τῶν κεντημάτων, καὶ ἐν λεπτόν καρφίον εἰς τὴν κορυφὴν διὰ νὰ κρέμαται ὁ δείκτης αὐτῶν.

Δείγματα τῶν κεντημάτων· Καθὲν τούτων πρέπει νὰ ἦναι κολλημένον ἢ εἰς χονδρὸν χαρτίον (μουκαβᾶν), ἢ εἰς λεπτὰ σανίδια ἔχοντα πᾶχος 0 μ, 005. καὶ εἰς τὸ ἐπάνω

μέρος εις τὴν μέσσην ἔχουν πρᾶσμενὴν χονδρὴν κλωσὴν διὰ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸ κρέμασμα τοῦ πασσαλίσκου.

Τὸ μῆκος καὶ πλάτος τῶν ἐκ χονδροχάρτου ἢ σανιδίων πινακίσκων ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ μέγεθος τῶν δειγμάτων τῶν κεντημάτων, τὰ ὅποια θὰ κολληθοῦν εἰς αὐτὰ.

Δείκται τοῦ κεντήματος, αὐτοὶ κατασκευάζονται ἀπὸ ξύλα ἢ καλαμοσχίσματα, χωρὶς κόμπους, ἔχουν μῆκος 0^μ. 20 εἰς δὲ τὰ ἄκρα των ἐξαρτῶνται ἀπὸ κλωσᾶς αἱ ὅποιαι ἐνομόμεναι κατὰ τὰ ἄλλα των ἄκρα κρέμονται ἐπὶ τοῦ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ πασσαλίσκου κερφομένου καρφίου καὶ ἀποτελοῦν ἓν τρίγωνον ἰσοσκελές, ἔχον ὕψος 0^μ. 18 τοῦ ὁποίου ἡ βάσις εἶναι ὁ δείκτης τὰ δὲ σκέλη αἱ κλωσαὶ αἱ ὅποιαι τυλίσσονται ἢ ἐκτυλίσσονται, κατὰ τὴν περίστασιν, ὅταν κεντῶσι αἱ μαθήτρια διὰ νὰ πίπτει ἀκριβῶς ἡ ἐξωτερικὴ πλευρὰ τῆς βάσεως εἰς τὴν γραμμὴν τῶν τετραγώνων τοῦ σφυροκεντήματος τὸ ὅποιον κεντῶσι κατ' ἐκείνην τὴν σιγμὴν, καὶ διὰ νὰ μὴ πίπτωσιν εἰς λάθη.

Τὰ δείγματα τοῦ κεντήματος μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐργασίας θέττωνται περὶ τοῦ διδακτηρίου κατ' αὐξοῦντα ἀριθμὸν καὶ κατὰ κλάσεις, οἱ δὲ πασσαλίσκοι καὶ δείκται θέττωνται εἰς τὰ σιρτάρια κάθε γραφείου ἀπὸ τὴν αὐτὴν Γενικὴν πρωτόσχολον ὅπου τὰ προδιέθεσεν.

Σακκούλια, κάθε μαθήτρια ἅμα καταταχθῆ εἰς τοὺς καταλόγους τοῦ σχολείου πρέπει νὰ ἔχη δύο Σακκούλια τὰ ὅποια νὰ μένουν διὰ παντὸς εἰς τὸ σχολεῖον ὅσον καιρὸν μένει αὐτὴ εἰς αὐτὸ· αὐτὰ ἔχουν μέγεθος ἀνάλογον ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν χειροτεχνημάτων καὶ ἐργαλείων ὅπου θὰ δεχθοῦν, καὶ τὸ μὲν εἰς χοῆσιν τῶν θέσεων τῶν γραφείων θὰ

ἔχη βελόνας, καρφοβελόνας, δακτυλήθραν, ψαλίδιον, κλωσαῖς βαμβακεραῖς, μάλλινες, μεταξωταῖς κτλ. καὶ τὰ χειροτεχνήματα τοῦ ραψίματος καὶ κεντήματος· τὸ δὲ τὸ εἰς χρῆσιν τῶν θέσεων τῶν ἡμικυκλίων ὡσαύτως θὰ ἔχη τὴν ἀγκιστροβελόνην (Σουδέκη), τὰς περικνημοβελόνας (καρτζόβελόνας), καὶ τὸ εἰς αὐτὰ ἐναγόμενον ὑλικὸν τοῦ πλεξίματος (1).

Εἰς τὰ ἄκρα τοῦ δεσίματος τῶν σακκούλιων τῶν γραφείων ἔχουν ραμμένην μίαν ταινίαν (κορδέλαν) ἔχουσαν μῆκος 0^μ. 1, τῆς ὁποίας ἡ μία ἄκρα ἔχει μίαν μικρὴν θυλειάν καὶ τὴν ἀπερνοῦν εἰς τὸ καρρῖον τὸ ἐπὶ τοῦ ἀβδακίου εἰς τὸ ὅποιον θὰ κρέματα ἡ σακκούλια ὅταν γίνετα ἡ διδασκαλία τοῦ ραψίματος, καὶ ἡ ἄλλη τὸν βοηθὸν (ἓν ἀγκιστρον κατασκευασμένον ἀπὸ καρφοβελόνην), ὁ ὁποῖος θέλει χρησιμεύει εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ραψίματος διὰ τὴν σφυροσφῆν (σφιγωμα), ὀπίσω βελόνισμα (πισοκέντη ἢ γαζῆ), σφυροβελόνισμα (ψαροκόκκαλον), καὶ ἀλυσσοβελόνισμα κτλ.

Αἱ σακκούλια, διὰ τὸ ὁμοίομορφον πρέπει νὰ κατασκευάζωνται ἀπὸ πανίον κυανοῦν χωριζόμεναι, αἱ τῶν γραφείων, ἐσωτερικῶς εἰς δύο μὲν ἐκ πανίου διάφραγμα, καὶ νὰ κεντῶνται μὲ ἀσπρὴν κλωστὴν κεφαλαῖα γράμματα, εἰς τὰς

(1) Τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὸ ὑλικὸν τῶν χειροτεχνημάτων, καθὼς καὶ αἱ σακκούλια εἰς τοὺς πλουσίους δήμους προμηθεύονται ἀπὸ τὰ δημοτικὰ ταμεῖα· καὶ αἱ μὲν σακκούλια καὶ τὰ ἐργαλεῖα μένουσιν πάντοτε εἰς τὸ σχολεῖον· τὰ δὲ χειροτεχνήματα τὰ μακρᾶς ἀξίας χαρίζονται πρὸς τὰς ἐπιμελεῖς μαθητριάς, τὰ δὲ μεγάλης ἀξίας πωλοῦνται, καὶ ἐκ τῶν χρημάτων, ἀφοῦ ἀφαιρεθῆ τὸ κεφάλαιον, τὰ κέρδη αὐτῶν ὡσαύτως δίδονται πρὸς ἐνίσχυσιν εἰς τὰς ἐκ τῶν πτωχῶν μαθητριάς· εἰς δὲ τοὺς πτωχοὺς δήμους κάθε μαθήτρια προμηθεύεται ἀφ' ἑαυτῆς τὰ ἐργαλεῖα, τὰς σακκούλας καὶ τὸ ὑλικὸν τῶν χειροτεχνημάτων, καὶ ὅταν παύσῃ τοῦ σχολείου μόνον τότε τὰ λαμβάνει καὶ ἀναχωρεῖ.

μὲν τῶν γραφείων τὰ ἐξῆς, ἀπὸ μὲν τὸ ἐν πρόσωπον *ΡΑΨΙΜΟΝ*, ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο *ΚΕΝΤΗΜΑ*. εἰς δὲ τὰς τῶν ἡμικυκλίων μόνον ἀπὸ τὸ ἐν πρόσωπον τὰ ἐξῆς· *ΠΛΕΞΙΜΟΝ*, ὑποκάτω δὲ τούτων τῶν γραμμάτων κολλᾶται χαρτίον, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸν ἀριθμὸν τῆς κλάσεως καὶ τῶν τῆς θέσεως αὐτῆς ὁποῦ κατέχει ἡ μαθήτρια εἰς τὰ γραφεῖα, οὕτω δηλ. ΚΑ. Η. (ὑποκάτω) 3 τὸ ὁποῖον σημαίνει τὴν τρίτην θέσιν τῆς ὀγδόης κλάσεως, ἢ τὸν αὐξῶντα ἀριθμὸν τοῦ καταλόγου τῆς προσκλήσεως· αἱ δὲ τῶν ἡμικυκλίων σακκούλαι ἔχουν σημειωμένην τὴν κλάσιν, καὶ τὰ ἀρκτικά στοιχεῖα τοῦ ὀνόματος καὶ ἐπωνύμου τῆς μαθητρίας εἰς τὸ χαρτίον, δηλ. ΚΑ. Ε. (ὑποκάτω) Μ. Χ. σημαίνει κλάσις πέμπτη τοῦ πλεξίματος, σακκούλιον τῆς Μελοπομένης Χριστοφίδου (1).

Αἱ ἀναφερόμεναι σημειώσεις ἀπαιτοῦνται ἀφεύκτως νὰ γίνωνται διὰ τοὺς ἀκολούθους λόγους.

1) Διὰ νὰ μὴν πέρνη τὸ σακκούλιον τῆς μιᾶς ἢ ἄλλης μαθήτριας·

2) Ἐπειδὴ εἰς τὰ γραφεῖα μία μαθήτρια ἢμπορεῖ εἰς ἄλλην κλάσιν νὰ ῥάπτῃ καὶ εἰς ἄλλην νὰ κεντᾷ, καὶ

3) ἡ γενικὴ πρῶτόσχολος ἐκ τούτων τῶν σημειώσεων εὐκολύνεται νὰ διαθέσῃ τὰ σακκούλια ἀπὸ τὰς κλάσεις τοῦ ῥαψίματος εἰς τὰς τῶν κεντημάτων καὶ τ' ἀνάπαλιν.

Αἱ σακκούλαι αὗται κρέμονται εἰς μὲν τὰ γραφεῖα εἰς τοὺς πινακοστάτας πλησίον τῆς ῥάβδου τοῦ τηλεγράφου

(1) Τὸ χαρτίον τοῦτο ἀλλάσσει εἰς τὸ κάθε μάθημα ὁσάκις ἡ μαθήτρια ἀλλάξῃ κλάσιν, καὶ γράφονται τῆς νέας κλάσεως τὰ χαρακτηριστικὰ εἰς τὴν προεπιβεβληθεῖσα ἢ μαθήτρια.

τόσαι, ὅσους τόπους καθισμάτων ἔχει τὸ γραφεῖον, εἰς δὲ τὰ ἡμικύκλια πλησίον τοῦ τόπου ὅπου κρέματα ὁ Δείκτης μὲ τὰ σημεῖα τῆς ἐρμηνευτρίας καὶ πρῶτης ἀπὸ 9 τὸ πολὺ σακκούλια·

Κάμμία τῶν μαθητριῶν ἢ ἐρμηνευτριῶν δὲν ἔχει τὴν ἄδειαν ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ν' ἀνοίξῃ τὴν σακκούλιαν ἄλλης ἐκτὸς τῆς διδασκάλου· πᾶσα μαθήτρια μόνη ἀνοίγει καὶ κλεῖ τὴν σακκούλιαν τῆς, αἱ δ' ἐρμηνευτρίας ἔχουν μόνον τὸ δικαίωμα νὰ τὰς διανέμουν, νὰ παρατηροῦν εἰς τὰς χεῖρας τῶν μαθητριῶν τὰ ἐργαλεῖα καὶ χειροτεχνήματα (ὅταν τὰ ἔχουν αἱ μαθήτριας εἰς τὰς χεῖρας των, καὶ ὅταν θὰ τὰ βάλουν αὐταὶ εἰς τὰς σακκούλιας των διὰ νὰ μὴν κρατήσουν τίποτε), καὶ νὰ τὰς συνάξουν, νὰ τὰς κρεμοῦν εἰς τοὺς τόπους των.

Τελευταῖον πρέπει νὰ ἔχουν καὶ τρίτην σακκούλιαν τὴν ὁποῖαν πρέπει παντοῦ καὶ πάντοτε νὰ φέρουν αἱ μαθήτριας κρεμασμένην εἰς τὸν πῆχυν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς των, εἰς τὴν ὁποῖαν θέλουν βάλει τὰ λοιπὰ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ σχολείου ἀναγκαῖά των πράγματα, ὡς μανδύλιον κτλ. (1).

(1) Τὸ ὕλικόν τὸ ἐμπεριεχόμενον εἰς τὰ σακκούλια, καθὼς καὶ τὰ ἐργαλεῖα τὰ παρατηρεῖ ἢ διδάσκαλος δις τῆς ἐβδομάδος κατὰ τετάρτην καὶ σάββατον πρὸ ἢ μετὰ τὴν ὥραν τῶν μαθημάτων, καὶ ἀναπληρεῖ ἢ διατάττει τὴν ἀναπλήρωσιν τῆς ἐλλείψεως τοῦ ὕλικου εἰς τὰς σακκούλιας καθὲ μαθητρίας, καὶ εἰς τὰς τῶν γραφείων θέττεται τὸ μὲν ὕλικόν τοῦ ῥαψίματος καὶ χειροτεχνήματα εἰς τὸ μέρος τὸ μεταξὺ τοῦ διαφράγματος καὶ τῆς ἐπιγραφῆς ῥά ψ ι μ ο ν, τὰ δὲ τοῦ πλεξίματος εἰς τὸ ἄλλο μέρος διὰ νὰ μὴν ἀνακατεύωνται τοῦ ἐνὸς ἐργοχείρου τὰ ἀναγκαῖα μετὰ τοῦ ἄλλου, καὶ οὕτω νὰ τὰ λαμβάνουν αἱ μαθήτριας εὐκολὰ καὶ ἐργόγωνα, καὶ νὰ τὰ διαθέτουν πάλιν ὁμοίως.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Β'.

Εἰς τὰ δημοτικά τῶν κορασίων σχολεῖα, καθ' ἡμέραν ἐργάσιμον, μετὰ μεσημβρίαν τὰ κοράσια ἀντὶ γραμμῶν διδάσκονται χειροτεχνήματα· τούτων τὰ τακτικά μαθήματα εἶναι τὸ ῥάψιμον, πλέξιμον καὶ κέντημα, περὶ τῶν ὁποίων θέλομεν ὁμιλήσει χωριστὰ διὰ τὸ καθ' ἓνα πῶς διδάσκεται, [καὶ ἀρχόμεθα πρῶτον περὶ τοῦ ῥαψίματος.

Ῥάψιμον.

Τοῦτο διαιρεῖται εἰς ὀκτὼ κλάσεις (1).

Α'. Κλάσις, διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα·

α'. Τμήμα. Αἱ μαθήτρια καθήμεναι ἔμπροσθεν τοῦ διαμείου γραφείου συνηθίζουν, ἡμέραν παρ' ἡμέραν, νὰ σφυφόνουν ἢ νὰ τσακίζουν τὰς πλευρὰς ἀχρήστου χαρτίου ἔχοντος μήκος 0^μ, 15 καὶ πλάτος 0^μ, 1 (2), καὶ τὰς ἡμέρας, κατὰ

(1) Αἱ μαθήτρια τῶν αὐτῶν δυνάμεων κατατάσσονται εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κλάσιν ὅσαι καὶ ἂν ᾖναι τὸν ἀριθμὸν.

(2) Τὰ χαρτῖα αὐτὰ προμηθεύονται ἀπὸ τὰ ἀχρηστὰ τῆς Ζ' καὶ Η' κλάσεως τῆς γραφῆς, καὶ σχηματιζόμενα οὕτω ἀπὸ τὰς ἐρμηνευτρίαις αὐτῆς τῆς κλάσεως κατὰ διαταγὴν τῆς διδασκάλου, προσάπτονται ἀνὰ 10 χαρτῖα ἀπὸ τὴν μέσῃ μὲ μίαν κλωσὴν, καὶ θέτονται εἰς τὰ σακκούλια τῶν κορασίων ἀνὰ μίαν δεκάδα κατὰ τὰς ὁρισμέναις ἡμέραις τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν σακουλιῶν παρὰ τῆς διδασκάλου· ἡ δὲ μαθήτρια λαμβάνει καθὲ ἡμέραν ὅπου θὰ ἐργασθῆ εἰς αὐτὰ ἀπὸ ἓν ἐκ τοῦ σακουλίου τῆς τὸ ὅποιον δύναται νὰ τὴν διαρκέσῃ δι' ὅλην τὴν ὄραν τοῦ ῥαψίματος, ἐπειδὴ ἡ ἐρμηνεύτρια εἰς κάθε διόρθωσιν ὅπου θὰ κάμνῃ, ἡ διατάττει, ἢ μόνη ψαλιδίζει τὰς σφυφθείσας ἢ τσακισθείσας πλευρὰς τοῦ χαρτίου διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ ἐπ' αὐτοῦ ἢ μαθήτρια ἐκ νέου τὸ ἔργον, καὶ οὕτω ἐξακολουθεῖ ἕως νὰ τελειώσῃ ὅλον τὸ χαρτῖον· τοῦτο γίνεται χάριν οἰκονομίας.

τὰς ὁποίας δὲν γίνεται τὸ ἔργον τοῦτο συνεθίζουσι νὰ γυμνάζουσι τὴν χειρὰ των αἱ μαθήτρια ἐπὶ τεμαχίων μικρῶν πανίων λευκῶν μὲ χρωματισμένην κλωσὴν εὐκαιρα καὶ ἄτακτα βελονίσματα κατ' ἀρχὰς, καὶ ἔπειτα ἀπλὴν ῥαφὴν (Πατητὴν, Σουλάλη) (1).

β'. Τμήμα. Ἀφοῦ αἱ μαθήτρια γυμνασθῶσι καλῶς τὰ τοῦ πρώτου τμήματος μεταβαίνουν εἰς τοῦτο, καὶ ἀρχίζουν νὰ ἐφαρμόσουσι τὰ προδιδαχθέντα ἐπὶ μικρῶν τεμαχίων πανίου λινοῦ ἢ βαμβακίου λευκοῦ ἔχοντος μέγεθος κατὰ μήκος 0^μ, 1, καὶ πλάτος 0^μ, 03, δηλ. σφυφόνουν ἢ τσακίζουν τὸ πανίον καὶ τὸ ῥάπτουν (2), εἰς μὲν τὸ σφύρωμα διὰ τῆς σφυφοραφῆς (σφύρωμα), εἰς δὲ τὸ τσακίσμα διὰ τῆς ἐπιραφῆς, καὶ ἐνόουν τὰ δύο πανία εἰς ἓν διὰ τῆς συρραφῆς (καβαλίκευμα), πάντοτε μὲ χρωματισμένην κλωσὴν διὰ νὰ διακρίνωνται τὰ βελονίσματα τὰ ὁποῖα αἱ μαθήτρια πρέπει νὰ κάμωσι μικρά. Ταῦτα δὲ διδάσκονται περιοδικῶς διὰ τὴν εὐκολίαν καὶ τὸ ὁμοίομορφον εἰς κάθε τρεῖς ἡμέρας, δηλ. τὴν μίαν ἡμέραν συνηθίζουν τὸ στύρωμα, τὴν ἄλλην τὸ τσακίσμα ἢ τὴν ἐπιρραφὴν, καὶ τὴν τρίτην τὴν ἔ-

(1) Ἡ ἐρμηνεύτρια εἰς τὸ διάστημα τῆς διαρκείας τοῦ ῥαψίματος καταγιγνεται ὁλοκλήρως περιφερομένη ἐπὶ ποδῶν νὰ διδάσκη αὐτὰς ἀνὰ μίαν, πῶς πρέπει νὰ βάλῃ τὴν δακτυλίθραν, πῶς νὰ κρατῇ τὴν βελόνην, εἰς ποῖον τρόπον νὰ τὴν διευθύνῃ διὰ νὰ καταπιάνῃ τὸ τέλος τῆς κλωσῆς, πῶς νὰ βελονιάσῃ τὴν κλωσὴν, καὶ τί νὰ κάμῃ τὴν κλωσὴν ὅπου πλησιάζῃ νὰ τελειώσῃ κτλ.

(2) Ὅταν αἱ μαθήτρια ῥάπτουν, πρέπει νὰ ἔχουν ἐν γένει τὰς χειρὰς των πολὺ καθαράς· δι' ἐκείνας δὲ ὅπου ὑδρόνουσι τὸ καλοκαίριον αἱ χεῖρες, πρέπει νὰ ἔχῃ ἡ ἐρμηνεύτρια τὴν ἄδειαν νὰ τὰς πέμπῃ νὰ πλύωνται.

νωσιν τῶν προκφέντων πινίων διὰ τῆς συρραφῆς (1) καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς.

B'. Κλάσις.

Εἰς τὴν κλάσιν αὐτὴν διδάσκονται πῶς πρέπει νὰ ἐκβάλωσι τὰς κλωστὰς τοῦ πανίου, τῶν ὁποίων τὸ κενὸν ὀποῦ μένει νὰ ὀδηγῆ τὰς μαθήτριας εἰς τὴν εὐθειᾶν διεύθυνσιν (2) τοῦ ὀπισθωβελονίσματος (ὀπισθωβελονιά, πισσοκέντη, τιγέλι γαζῆ, ρεποῦντα), τοῦ ἀλυσωβελονίσματος (κασινακωβελονιά, ζεντζιρ-τιγέλι), τοῦ σαυροβελονίσματος (γαζῆ, ψαροκόκκαλον, ἢ χριστο-τιγέλι), καὶ τοῦ σουφρώματος τῶν πανίων μετὰ τοῦ προσκολλήματος (3).

(1) Εἰς αὐτὴν τὴν κλάσιν ἡ ἐρμηνεύτρια εἰς τὴν ὥραν τῆς διορθώσεως, κατὰ γίνεται νὰ τὰς διδάσκει μὲ ποῖον τρόπον πρέπει νὰ ἀρχίσωσι τὴν κάθε ράφην, πῶς νὰ διευθύνεται ἡ βελόνη ὅταν σφυρῶνουν, ἢ ἐπιρράπτουσι ἢ συρράπτουσι, πῶς νὰ σφυρῶνουν ἢ διπλώνουν τὸ χονδρὸν ἢ λεπτὸν πανί, πῶς νὰ κάμωσι τὰς γωνίας, πῶς νὰ κρατᾷσι τὰ ἐργόχειρά των καὶ νὰ τραβῶσι τὴν κλωσὴν, καὶ ὅταν αὐτὴ τελειῶνι πῶς νὰ ἀρχισοῦν τὴν νέαν εἰς τὴν κάθε μίαν ἐκ τῶν τυχουσῶν περιστάσεων.

Σημ. Καλὸν ἤθελον εἶσθαι, ὅταν πληροφορηθῶσιν αἱ μητέρες παρὰ τῆς διδασκάλου ὅτι ἐπισημῆται αὐτὰ τὰ τρία εἶδη τοῦ ραφίσματος τὰ κοράτια των, νὰ τοὺς δίδωσι εἰς τὴν οἰκίαν νὰ σφυρῶνουν μανδύλια, νὰ ἐπιρράπτουσι χειρόμακτρα, τραπεζομάνδουλα, σινδόνια, ποδιὰς ὑποκαμίσων, καὶ νὰ συρράπτουσι τὰ τελευταῖα τρία εἶδη κτλ. διὰ νὰ γυμνάζωνται καταγιγνώμεναι καὶ συνηθίζουσι νὰ βοηθοῦν τὰς μητέρας των.

(2) Πάντοτε ἐννοοῦμεν ὅτι αἱ κυρία διδασκάλισσαι γνωρίζουσι καλῶς διὰ τὰ εἶδη καὶ τοὺς τρόπους τῶν διαφόρων χειροτεχνημάτων, διὰ τοῦτο δὲν ἐκτείνωμεθα ἐνταῦθα εἰς τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸν τῆς διαίρεσεως, ὑποδιαίρεσεως, καὶ κατατάξεως κάθε εἶδους χειροτεχνήματος, καὶ ὀνομάζομεν αὐτὰ ἀπλῶς εἰς τὰς κλάσεις πρὸς διδασκαλίαν αὐτῶν βαβημῶν.

(3) Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κλάσιν τὰ τέσσαρα εἶδη τοῦ ραφίσματος διδάσκονται περιοδικῶς, δηλ. ἡ ἐξαγωγή τῆς κλωστῆς ἀπὸ τὸ πανί καὶ τὸ ὀπι-

Γ'. Κλάσις.

Εἰς αὐτὴν διδάσκονται τὰ κοντάματα (Βάστας ἢ μπάστας,) καὶ τοὺς φερμπαλάδες (σουφρώματα θεμιμένα εἰς τὰ Λύλια ἢ δερρίδας, κοινῶς παραπετάσματα, μπεροτέδες, κουρτίνες κτλ.), ἡμέραν παρ' ἡμέραν δηλ. τὴν μίαν ἡμέραν διδάσκονται τὰ κοντάματα, καὶ τὴν ἄλλην τοὺς φερμπαλάδες (1).

σωβελόνισμα τὴν πρώτην, τὸ ἀλυσωβελόνισμα τὴν δευτέραν, τὸ σαυροβελόνισμα τὴν τρίτην, καὶ τὸ σουφρώμα μὲ τὸ προσκόλλημα τὴν τετάρτην ἡμέραν, καὶ οὕτω πάλιν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν κτλ.

Σημ. Ἀπὸ γυμνασθῶσι ταῦτα καλῶς, ἡ διδάσκαλος πρέπει νὰ εἰδοποιῆ τὰς μητέρας, αὐταὶ δὲ νὰ δίδουσι εἰς τὰς κόρας των νὰ ράπτουσι εἰς τὰς οἰκίας των διὰ τὸ ὀπισθωβελόνισμα, λαϊμοὺς (Κολλαρίνας), ἐπιμάνια ὑποκαμίσων καὶ ἄλλα ὅσα ἔργα γίνονται δι' αὐτῶν, διὰ τὸ ἀλυσωβελόνισμα ἐπιμάνιας ὑποκαμίσων, ὀδοπορικῶν ἐξωφοριῶν, κτλ. διὰ τὸ σαυροβελόνισμα τζόχαις, φλανέλαις, κτλ. (εἰς τὸ σχολεῖον τὸ σαυροβελόνισμα τὸ συνηθίζουσι πρῶτον ἐπὶ τῶν βαμβακερῶν καὶ λινῶν πανίων διὰ τὴν εὐκολίαν, καὶ ἔπειτα εἰς φλανέλας). διὰ τὸ σουφρώμα εἰς μακρία ὑποκαμίσων κτλ.

(1) Εἰς αὐτὴν τὴν κλάσιν ἡ ἐρμηνεύτρια, ἐν ᾗ διορθώνει εἰς μὲν τὰ κοντάματα (Μπάστας) διὰ νὰ παρατηρήσῃ ἂν ἀκριβῶς ἔγειναι καλῶς, κρατῆ εἰς χεῖράς της ἐν μέτρον ἀρκετὰ χονδρῶ χρατίου, ὅμοιον μὲ ἐκείνο, τὸ ὁποῖον ἔχει πᾶσα μαθήτρια εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν, καὶ μετρᾷ μὲ αὐτὸ νὰ εἶδῃ ἂν ἐφαρμόζεται ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ ἄκρον τοῦ πανίου καὶ τὸ αὐτὸ νὰ εἶδῃ ἂν ἐφαρμόζεται τὸ πλάτος τοῦ πρώτου, τὸ ὁποῖον ὀδηγεῖ νὰ τοῦ κοντάματος, παρατηρεῖ τὸ πλάτος τοῦ πρώτου, τὸ ὁποῖον ὀδηγεῖ νὰ κάμουν, καὶ πῶς νὰ στρέφουσι πρὸς τὰ κάτω τὸ ἄκρον του, πῶς νὰ σακίσωσι μίαν γραμμὴν πρὸς ὀδηγὸν εἰς τὸ νὰ προσρραφῆται (τρύπουμα), πῶς νὰ ἀρχίσουσι καὶ πῶς νὰ τελειώσουσι εἰς αὐτὰ· εἰς δὲ τοὺς φερμπαλάδες τὰς ὀδηγεῖ νὰ σηματοῦσιν τὰ τέταρτα, πόσον νὰ γυρῶσιν τὸ τουλίανι εἰς τὸ ἄκρον, ποῦ νὰ βάλωσι τὴν βελόνην εἰς τὴν ἀρχὴν, πῶς νὰ γίνωται αβελονιάς, πόσον νὰ ἀφίνεται ἡ κλωστὴ ἔξω, πόσον νὰ τραβῶσι κάθε φορὰν, πῶς νὰ ἐφαρμόζουσι τὰ τέταρτα τοῦ φερμπαλά, ποῖον μέρος αὐτοῦ νὰ ἦκει πρὸς αὐτὰς ὅταν τὸν προσρράπτουσι, πῶς νὰ διευθύνωσι τὴν βελόνην καὶ πόσον μέρος νὰ πιάνωσιν εἰς ἐκάστην βελονιάν.

Σημ. Ἡ ἐρμηνεύτρια εἰς τὴν ὥραν τῆς διορθώσεως καταγιγνώμεναι νὰ ὀδηγῆ τὴν μαθήτριαν τοὺς κανόνας τοῦ ὀπισθωβελονίσματος κτλ. ποῦ νὰ

Δ'. Κλάσις.

Διδάσκονται τὰς κομβοθυλιὰς νὰ τὰς ἀνοίγουν πρῶτον ἐπὶ τοῦ χαρτίου, ἔπειτα ἐπὶ τοῦ πανίου ἢ τζόχας, καὶ τὰς περιπλέκουν διὰ τοῦ σικτοβελονίσματος (κομποβελονιάς) καὶ ἐκ ταύτης γίνεται ἡ λεγομένη κομποραφή (1).

Ε'. Κλάσις.

Διδάσκονται τὴν κατασκευὴν καὶ προσκόλλησιν τῶν ὑποκαμυσοκομβίων καμωμένων ἐκ σιδηροῦ κρίκκου καὶ πανίου πρὸς καλλωπισμὸν, καὶ τῶν ἄλλων ἀπὸ τζόχαν κτλ. κομβίων, ἐκτὸς τῶν μεταλλίνων καὶ ὄσρακίνων κομβίων (2).

Ἀρχίζωσι εἰς τὸ καθὲν τούτων τῶν ἔργων, πῶς νὰ κάμουν νὰ μὴ φαίνονται αἱ ἄκραι τῶν κλωσῶν ἀπὸ τὸ πρόσωπον ἢ ἀντίστροφον μέρος τοῦ πανίου, ποῖον μέρος τοῦ πανίου νὰ κρατῶσι πρὸς τὸ μέρος των, εἰς τὸ σούφρωμα καὶ φραμπαλάδες, πῶς πρέπει νὰ διακρίωσι καὶ σηματοῦσαι εἰς τεταρτημέρια, εἰς πόσον ἀπόστημα ἐκ τοῦ ἄκρου τσακίζεται ἡ γραμμὴ κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ συφρῶναι, πόσας κλωσὰς πρέπει νὰ περνῶσιν ἐπὶ τοῦ βελονίου καὶ πόσας νὰ ἀφῶναι, πῶς πρέπει νὰ διευθύνουσι τὴν βελόνην ἐπιρράπτουσαι ἐκάστην σούφραν, τί πρέπει νὰ κάμωσιν ὅταν προσκολλῶσι καὶ ἐπιρράπτωσι τὸ ἀνάποδον μέρος.

Σημ. 6. Ἀφοῦ γυμνασθῶσιν ἄρκετὰ εἰς αὐτὰ, πρέπει νὰ εἰδοποιῆται ἡ μὴτέρα κάθε κοραίου διὰ νὰ τὰς γυμνάζωσι εἰς τὴν οἰκίαν πρὸς κατασκευὴν τῶν κονταμάτων εἰς τὰ φορέματα, καὶ φερμπαλάδων εἰς τὰ παιδοκεφαλοκαλύμματα, (σκουφιτζαίς), ποδαγύρους, κλινοπροσκεφαλίδια, καὶ τὰ παραπετάσματα τῶν παραθύρων καὶ ὑπνοκραββάτων, ἢ σιδηροκραββάτων κτλ.

(1) Εἰς τὸν καιρὸν τῆς διορθώσεως ἡ ἐρμηνεύτρια ὀδηγεῖ τὰς μαθήτριας πῶς νὰ κόψωσι τὰς κομβοθυλιὰς ἀκριβῶς κατὰ τὴν κλωσὴν, πῶς νὰ τὰς κρατῶσι, πῶς νὰ ἀρχινῶσι καὶ καταπιάνωσι τὴν ἄκραν τῆς κλωσῆς, πῶς νὰ σχηματίζωσι τὰς θυλιὰς, εἰς πόσον ἀπόστασιν νὰ κάμουν τὴν περιπλοκὴν τῆς βελόνης καὶ νὰ σχηματίζωσι τὰς γωνίας εὐμόρφους.

(2) Ἡ ἐρμηνεύτρια τὰς διδάσκει εἰς τὴν διόρθωσιν πῶς νὰ κόπτωσιν ἀκριβῶς τὸ πανίον κατὰ τὰς τοῦ χαρτίου ἐντυπᾶδας τὸ μέγεθος, τὰς ὀδηγεῖ πῶς νὰ προσκολλῶσι τὸν κρίκκον ἐπὶ τοῦ πανίου, ἢ τὸ κόκκαλον ἐπὶ τοῦ πανίου

ΣΤ'. Κλάσις.

Διδάσκονται τὴν κατασκευὴν τῶν κοχακίων καὶ τὰς μπημπίλας ἡμέραν παρ' ἡμέραν (1).

Ζ'. Κλάσις.

Διδάσκονται τὸ ὕφασμα πρῶτον ἐπὶ χονδροῦ λινοῦ κα-ναβάτσου ἐξ ἐπίτηδες ὕφασμένου δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν μὲ διχρούς κλωσὰς, ἔπειτα, ἀφοῦ συνθίσουσιν ἄρκετὰ, διδάσκονται ἐπὶ λεπτοῦ πανίου ἢ τουλπανίου (2).

Η'. Κλάσις.

Διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα.

α. Τμήμα. Εἰς αὐτὸ ἐφαρμόζουσιν ὅλα ὅσα τμηματικῶς ἐδιδάχθησαν μέχρι ταύτης τῆς κλάσεως, εἰς ῥάψιμον ὀλοκλήρων μικρῶν καὶ μεγάλων ὑποκαμύστων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, εἰς φορέματα διάφορα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, εἰς ἐξοφόρια, ἐπανωφόρια, πίλους γυναικείους, κεφαλοκαλύμματα. κτλ.

καὶ τζόχας, πῶς νὰ γυρίζωσι τὰ τέσσαρα ἄκρα τοῦ πανίου, ἢ τὴν κυκλικὴν κροϊσέριαν τῆς τζόχας, πῶς νὰ διευθύνωσι τὴν βελόνην εἰς τὸν γύρον τῆς περιπλοκῆς τοῦ κρίκκου καὶ λπ. καὶ πῶς νὰ τὰ προσκολλῶσιν ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ πανίου ἢ τζόχας διὰ νὰ συνθίσουσιν νὰ ἐφαρμόζουσιν τοῦτο τὸ μᾶθημα καὶ εἰς τὰ φορέματα.

(1) Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίεσιν ἡ ἐρμηνεύτρια τὰς ὀδηγεῖ καθὼς καὶ εἰς τὰς ἄλλας κλάσεις τὴν διευθύνει τῆς βελόνης, τὸ ἐπ' αὐτῆς τόλιγμα τῆς κλωσῆς, καὶ τὸ ἀνάλογο τράβηγμα αὐτῆς.

(2) Ἡ ἐρμηνεύτρια ὡσαύτως τὰς ὀδηγεῖ πῶς νὰ τανίζουσιν τὸ πανίον ἐπὶ χονδροῦ χαρτίου, πῶς νὰ κόπτωσι τὴν ὀπήν (τρύπαν), καὶ πῶς νὰ τὴν πλέκουσιν ἢ νὰ παραγεμίζουσιν.

Σημ. ἀφοῦ συνθίσουσιν καλῶς τὸν τρόπον τοῦ παραγεμίσματος, ἐμποροῦν εὐκόλως νὰ ἐνδύουσιν ἑσοχισμένα φορέματα κτλ. χωρὶς νὰ ἀποφαίνονται ἢ νὰ φαίνονται ὀλίγον.

β'. Τμήμα. Εἰς αὐτὸ διδάσκονται διαφόρους τρόπους τῶν καταμετρήσεων καὶ κοψιμάτων εἰς τὰ διαφόρων εἰδῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν φορέματα (1).

Εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἀσκήσεως τοῦ ραψίματος, αἱ μαθήτριαι κάθηνται εἰς τὰ θρανία ἐργαζόμεναι μετ' ἄκρας σιωπῆς.

Εἰς τὴν κεφαλὴν κάθε κλάσεως, πλησίον τοῦ πινακοστάτου, κάθεται μία ἐρμηνεύτρια ἐκλελεγμένη παρὰ τῆς διδασκάλου ἀπὸ τὰς μαθήτριαι τῆς Ζ' καὶ Η' κλάσεως διὰ νὰ διορθώῃ, ὠδηγῇ καὶ ἐπαγρυπνῇ τὰς μαθήτριαι τῶν κατωτέρων κλάσεων.

Ἐὰν μία κλάσις συντίθεται ἀπὸ πολλὰ γραφεῖα, τότε ἐκλέγονται μαθήτριαι βοηθοῦσαι τὴν ἐρμηνεύτριαν ἐκ τῆς αὐτῆς κλάσεως, ἀλλ' ἡ ἐρμηνεύτρια ἐναλλάξ διορθώνει καὶ τὰς μαθητρίαι ἐκείνων τῶν γραφείων εἰς τὰς ὥρας τῆς διορθώσεως, πλὴν πάντοτε ἡ ἔδρα τῆς εἶναι εἰς τὸ πρὸς τὴν διδασκαλίον γραφεῖον τῆς κλάσεως, ὅπου θέτεται καὶ ὁ τηλεγράφος.

Ἀφοῦ δοθῇ ἡ προσαγῆ τοῦ νὰ γενῆ ἡ ἔναρξις τοῦ ραψίματος ὅλων τῶν κλάσεων, αἱ μαθήτριαι ἀρχινοῦν νὰ ῥάπτουν κάθε μία τὸ εἰς χεῖράς τῆς ἐργόχειρον τὸ ληφθὲν ἀπὸ τὸ σακκούλιόν τῆς, καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ἐργάζωνται οὕτως ἐν τέταρτον τῆς ὥρας σχεδὸν, τὸ ὅποιον ἅμα φθάσῃ ἀφοῦ ἐγει-

(1) Αἱ μαθήτριαι διὰ νὰ εὐκολυνθῶσιν εἰς τὸ εἶδος τοῦ κοψίματος πρέπει ὅταν διδάσκωνται τὰ γράμματα νὰ διδάσκωνται καὶ τὴν γραμμικὴν ἰχνογραφίαν, ὡσεὶ, ὅταν φθάσωσιν εἰς τοῦτο τὸ τμήμα τοῦ ραψίματος, νὰ ἔναι ἄρκετὰ προχωρημέναι εἰς ἐκείνην διὰ νὰ προσδεύσων εἰς τοῦτο σύστημα.

νεν ἡ ἔναρξις τοῦ μαθήματος ἡ γενικὴ πρωτόσχολος προσκαλεῖ τὰς ἐρμηνεύτριας, αὐταὶ δὲ ἄμα σηκωθῶσιν εἰς διόρθωσιν, σρέφουν τοῦ τηλεγράφου τὸ πρόσωπον τὸ ἔχον τὸ σπειροειδὲς Δ πρὸς τὴν διδασκαλοκαθέδραν, καὶ διέρχονται ὅπισθεν τῶν μαθητριῶν εἰς τὰ δεξιὰ κάθε μιᾶς διορθοῦσαι τὰ ἐσφαλμένα, ἢ ὠδηγοῦσαι εἰς τὰ ραψίματα (1), καὶ ἀφοῦ τελειώσωσι τὴν διόρθωσιν, σρέκονται εἰς τὸ ἐναντίον τῆς θέσεως τῶν ἄκρον τῶν γραφείων ἕως νὰ τελειώσωσιν ὅλοι τὸ ἔργον τῶν τῆς διορθώσεως, τότε εὐθὺς ταῖς δίδεται προσαγῆ νὰ ἐπισρέψουν εἰς τοὺς τόπους τῶν. Ἀφοῦ δὲ φθάσωσιν εἰς αὐτοὺς, σρέφωσι τὸ πρόσωπον τῶν τηλεγράφων πρὸς τὴν διδασκαλοκαθέδραν τὸ ἔχον τὸν ἀριθμὸν τῆς κλάσεως.

Αἱ ἐρμηνεύτρια πρέπει νὰ ἦναι διπλαὶ εἰς κάθε κλάσιν καὶ νὰ ἀλλάσωσιν ἡμέραν παρ' ἡμέραν, δηλ. ἐν ᾧ ἡ μία τούτων εἶναι ἐρμηνεύτρια εἰς μίαν ὁποιαδήποτε κλάσιν, τὴν μίαν ἡμέραν ἡ ἄλλη μαθητεύει, καὶ τ' ἀνάπαλιν.

Ἡ αὐτὴ παρατήρησις γίνεται διὰ τὰς γενικὰς πρωτοσχόλους καὶ ἐρμηνεύτριας, καὶ εἰς τὰ ἄλλα μαθήματα, τοῦ πλεξίματος δηλ. καὶ τοῦ κεντήματος.

Τρεῖς μόνον διορθώσεις γίνονται τῶν ἐρμηνευτριῶν εἰς τὰς μαθητρίαι κάθε κλάσεως ἐντὸς τριῶν τετάρτων τῆς ὥρας, διότι τὸ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας ἐξοδεύεται εἰς τὴν προσευχὴν, τὴν πρόσκλησιν, καὶ εἰς τὸ μεταξὺ τῶν διορθώσεων πρὸς διδασκαλίαν καὶ λύσιν ἀποριῶν τῶν μαθητριῶν κάθε κλάσεως.

(1) Εἰς τὰ μεγάλα σχολεῖα διὰ νὰ προσθάσῃ τὴν διόρθωσιν εἰς τὰ ὠρισμένα λεπτὰ τῆς ὥρας, διορθώνει μετὰξὺ δύο μαθητριῶν διὰ νὰ ὠδηγῶνται ἀμρότεραι.

Αἱ μαθήτριάς καθήμεναι εἰς τὰ θρανία ἐν ᾧ ῥάπτουν, πρέπει νὰ φυλάττεται μεγάλη προσοχὴ καὶ σιωπὴ, ἡ γενικὴ πρωτόσχολος τοῦ ῥαψίματος ἐπιστραφεῖ εἰς αὐτὰ νὰ ἐκτελῶνται καλῶς, καὶ ἐκάστη ἐρμηνεύτρια εἰς τὰς μαθητριάς τῆς διὰ νὰ ἡσυχάζωσι καὶ νὰ ἐργάζωνται, σημειῶνει δὲ εἰς τὸ ἀββακίον τῆς τὰς φλυάρους, ἀτακτούσας καὶ ἀπροσέκτους, διὰ νὰ ἀναφέρῃ ἀκολούθως αὐτὰς εἰς τὴν γενικὴν πρωτόσχολον.

Μεγάλῃ ἀπαιτεῖται προσοχὴ, νὰ συνηθίζον ἀπ' ἀρχῆς αἱ μαθήτριάς νὰ κάθηνται εὐτακτα καὶ καλῶς, κρατοῦσαι ἴσια τὸ σῶμά των, καὶ τὴν κεφαλὴν των σηκωμένην καὶ ὄχι σκυμμένην εἰς τοὺς ὤμους των, καὶ αὐτοὺς καταβασμένους.

(ἀκολουθεῖ.)

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ.

Τὰ ἐφεξῆς εἶναι ἀποσπάσματα ἐξ ὁμιλίας τινὸς γενομένης πρὸς τοὺς κατόικους τῆς Ἑγγῆς, μικρᾶς τινὸς καὶ πτωχῆς κοιλάδος κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Ἑλβετίας, ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου αὐτῶν.

Ἡ παιδεία ἀναγκαιοτάτη καὶ εἰς τοὺς πένητας:

Τὰ πολλὰ γράμματα, λέγουν τινὲς, εἶναι χρήσιμα καὶ ἴσως ἀναγκαῖα, διὰ τὰ τέκνα τῶν πλουσίων ἄλλ' ἡμεῖς

εἴμεθα πτωχοὶ, ὡς καὶ τὰ παιδιά μας. Τί τὰ θέλει τὰ πολλὰ γράμματα ὁ γεωργὸς, ὁ ξυλουργὸς, ἢ ὁ κτίστης;

Ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, πολλοὶ μοῦ εἰσὶν τὴν καρδίαν οἱ τοιοῦτοι ἀστόχαστοι λόγοι σας. Λοιπὸν νομίζετε, ὅτι τὰ τέκνα σας ἀξίζουν ὀλιγώτερον παρὰ τὰ τέκνα τῶν πλουσίων! Ἐγὼ φρονῶ περὶ αὐτῶν πολὺ διαφορετικᾶ. Ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς πατρίδος ἡμῶν, τὰ τέκνα σας, κατ' ἐμὴν γνώμην, ἀξίζουν ὅσον τὰ τέκνα τῶν πλουσιωτάτων καὶ τῶν εὐγενεστάτων. Μολονότι εἰς τοὺς γονεῖς αὐτῶν δὲν ἐχάρισε Θεσαυροὺς ἐπιγεῖους ὁ μεγαλόδωρος δημιουργὸς, πλὴν δὲν ἐπροίκισεν ἄρα γε αὐτὰ μὲ τὰς ἰδίας, πολλάκις δὲ καὶ μὲ καλητέρας νοητικὰς δυνάμεις παρὰ τὰ τέκνα τῶν πλουσίων; Διὰ τῆς ὀρθῆς τῶν δυνάμεων τούτων καλλιτεργείας δὲν ἐμποροῦν οἱ πτωχοὶ αὐτοὶ παῖδες, ὅσον καὶ οἱ πλούσιοι νὰ γένωσιν ἀγαθοὶ καὶ ὠφέλιμοι πολῖται;

Τί λέγει ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος; «Οὐχ ὁ Θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τοῦ κόσμου τούτου, πλουσίους ἐν πίστει, καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας, ἧς ἐπηγγελάτο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν;» καὶ τί μᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία; Οἱ μεγάλοι ἐκεῖνοι τῆς πίστεως ἀθληταί, οἱ φωτίσαντες καὶ ἐπιστρέψαντες τὸν κόσμον, οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος καὶ Διδάσκαλος αὐτῶν, δὲν ἦσαν ἄρα γε τέκνα πενίας; Εὐκόλον μὲ ἦτο ν' ἀναφέρω πολλοὺς χρησοὺς καὶ ἀξίους πολῖτας, πολλοὺς καὶ λαμπροὺς εὐεργέτας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, οἱ ὅποιοι ἐξῆλθαν ὅλοι ἀπὸ τὰς καλύβας τῶν πενήτων. Ἐμπορεῖτε σεῖς νὰ γνωρίζετε εἰς τί προώρισεν ὁ Θεὸς τὰ τέκνα σας; Ἴσως εἰς πολλὰ τῶν τέκνων τῆς κοιλάδος ταύτης εὐρίσκονται κεκρυμμένα μεγαλοφυΐας σπέρματα, τὰ ὅποια διὰ τῆς προσηκούσης καλλιτεργείας καὶ

ἀναπτύξεως θέλουν βλαστήσειν, ἀθήσειν καὶ καρποφορήσειν καρποὺς ὠφελιμωτάτους εἰς ἑαυτοὺς, εἰς τὴν πατρίδα των καὶ εἰς τὸν κόσμον.

Ἄλλα θέλουν, λέγετε, νὰ κάμωσι τοὺς υἱοὺς μας λογιωτάτους, καὶ ἡμεῖς αὐτὸ ποσῶς δὲν τὸ ἐπιθυμοῦμεν. Κάνεις, ἀδελφοί μου, δὲν σκοπεύει νὰ κάμῃ τοὺς υἱοὺς σας λογιωτάτους, οὔτε κἀν λογίους, διὰ τοιοῦτον τέλος ἤθελαν μᾶς χρειασθῆν καταστήματα πάντῃ διάφορα. Τί λοιπὸν θέλομεν νὰ κάμωμεν αὐτοὺς; *Λογικούς*, ἱκανοὺς δηλ. νὰ σκέπτονται σπουδαίως καὶ νὰ κρίνωσιν ὀρθῶς. Χριστιανοὺς πεφωτισμένους οἵτινες νὰ γνωρίζωσι τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἐπ' αὐτοῦ σταλλθέντα Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ νὰ λατρεύωσι τὸν οὐράνιον αὐτῶν Πατέρα ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· ἀγαθοὺς, ἐναρτέτους ἀνθρώπους, εὐλικρινῶς ἀγαπῶντας καὶ ἰλαρῶς πράττωντας πᾶν τὸ ἀληθές, καὶ δίκαιον, καὶ καλὸν καὶ ἐπαινετὸν χρηστοὺς πολίτας, ἀρκετὰ εἰδήμονας καὶ ἐμπειροῦς πρὸς ὀρθὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων τοῦ βίου, καὶ ἱκανοὺς ν' ἀποκτήσωσιν ὅποιασδήποτε ἄλλας γνώσεις ἐνδέχεται νὰ χρειασθῶσι. Τὸν φωτισμὸν τοῦτον ἀνάγκη πᾶσα νὰ φωτισθῶσι τὰ τέκνα σας, τόσον διὰ τὴν ἀτομικὴν αὐτῶν εὐημερίαν, ὅσον διὰ τὴν ὠφέλειαν τῆς ἰδίης των κωμωπόμεως καὶ πατρίδος.

(ἀκολουθεῖ).

ΑΓΓΕΛΙΑ.

Τοῦ κατὰ τὴν ἁ. Μαΐου 1838 προκηρυχθέντος βιβλίου τῆς *Γραμμικῆς Ἰστορίας* ἢ *πρακτικῆς γεωμετρίας* τὸ πρῶτον φύλλον ἐξῆλθε τοῦ πισστηρίου, συνιστάμενον ἀπὸ 16 σελίδας ὁμοίας μὲ τὰς τοῦ παρόντος συγγράμματος· τὸ

βιβλίον τοῦτο θέλει ἔχει τὰ γεωμετρικὰ καὶ λοιπὰ σχήματα ὅσα ἀναφέρονται εἰς αὐτὸ ἀμέσως εἰς τὰς αὐτὰς σελίδας πρὸς εὐκολίαν τῶν μαθητῶν νὰ τὰ βλέπωσι.

Διὰ νὰ εὐκολύνω τὴν ἀπόκτησιν τούτου εἰς τοὺς μαθητὰς ἐν γένει πτωχοὺς καὶ πλουσίους ἀπεράσιμα νὰ τὰ διανέμω εἰς φύλλα τυπογραφικὰ, ὡς τὸ ἄνω ἀναφερθὲν, τιμώμενον τὸ κάθε ἐν πρὸς 20 λεπτά συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τῆς ἐγκαίρου ἀποστολῆς τῶν ἐξόδων. Ὅσοι τῶν κ.κ. δημοδιδασκάλων ἢ ἔχουν εἰσαγμένον ἢ θέλουν νὰ εἰσάξουν τὸ μάθημα τοῦτο εἰς τοὺς μαθητὰς των (τὸ κατὰ λόγους πολλοὺς ὠφελίμων εἰς τοὺς μαθητὰς διὰ τὰς μελλούσας τοῦ βίου των ἐπιχειρήσεις, καὶ τὰς μαθητοῖς διὰ τὰ χειροτεχνήματα) τῶν 4, τελευταίων κλάσεων, δύνανται νὰ μᾶς σημειώσωσιν ὡς συνδρομητὰς ὅσοι τῶν γονέων αὐτῶν θελήσωσι νὰ συνδράμωσι, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα θὰ καταχωρήσωμεν εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου, καὶ νὰ πέμπωσι τὸ ἀντίτιμον τῶν ὄσων σωματίων θὰ μᾶς συνδράμωσιν ἐσώκλειστα εἰς γράμματα παραδιδόμενα εἰς τὰ ταχυδρομεῖα, ἐπὶ συστάσει διὰ νὰ μὴν παραπίπτωσι· καὶ ἅμα λάβω τὰ γράμματα νὰ διευθύνω τὰ ἀντίτυπα τῶν φύλλων, διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου νὰ τὰ λαμβάνωσι ἐγκαίρως.

Διὰ τὰ κατὰ συνέχειαν φύλλα τὰ ἐκδοθησόμενα, θέλω προαναγγεῖλαι ἐγκαίρως κάθε φοράν, διὰ νὰ ἐνεργῶσιν οἱ κύριοι Δημοδιδασκαλοὶ ὡς ἀνωτέρω περὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἀντιτίμου, καὶ παραλαβῆς τῶν φύλλων.

Τοιοιούτρόπως καὶ ἐγὼ εὐκολύνομαι τῶν ὑπερόγκων ἐξόδων, καὶ οἱ μαθηταὶ εὐκολύνονται κατὰ δύο λόγους. Πρῶτον ὅτι ἕως νὰ μάθωσιν ἐν φύλλον τύπου, δὲν διαφθείρεται ὀλόκληρον τὸ βιβλίον, κατὰ τὴν παιδικὴν συνήθειαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ δεύτερον, ἡ τιμὴ τοῦ βιβλίου εἶναι παντὸς ἄλλου φημιώτερον, καὶ ἐνταυτῷ φαίνεται ἀνεπαίσθητος ἢ ἀπόκτησίς του.

Ὅσοι τῶν κυρίων Δημοδιδασκάλων θέλουν νὰ συνδράμωσιν ἀτομικῶς πολλὰ σώματα διὰ νὰ ἐξοδεύσωσι δι' ἰδίον των λογαριασμὸν πρὸς τοὺς μαθητὰς των, θέλω χαρίζε εἰς

αυτοὺς, εἰς κάθε δέκα φύλλον ἀγορᾶν, δύο φύλλα δωρεὰ, δηλ. ἀντὶ 10 θέλουν λαμβάνει 12, ἐννοεῖται ὅτι πάντοτε θέλει προηγεῖται ἢ προπληρωμὴ διὰ τὰ λάβωσι.

Ὁ Ἐκδότης Ἡ.Μας Χριστοφίδης.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ.

— Παρακαλοῦνται οἱ κύριοι δημοδιδάσκαλοι ἐν γένει ὅσοι ἔχουν μετ' ἐμοῦ ληψοδοσίας, νὰ πέμψωσιν ἀσφαλῶς ἕως τέλους Νοεμβρίου Τ. Ε. τὴν ἐκκαθάρισιν τῶν μεταξὺ μας ληψοδοσιῶν μὲ τὰ μένοντα εἰς χεῖράς των ἀπώλητα βιβλία μας ὅσα ἐπέμψαμεν νὰ ἐξοδέουσιν εἰς λογαριασμόν μας καὶ τὴν τιμὴν τῶν ὄσων ἐπωλήθησαν. Ὅσοι τῶν Κυρίων τούτων δὲν μὲ ἀπαντήσωσι καὶ νὰ κάμωσι τὴν ἀπ' εὐθείας ἀποβολὴν τῶν ἀνωτέρω ἐντὸς τῆς δοθείσης προθεσμίας, θέλω ἐννοῆσαι ὅλους τοὺς λογαριασμοὺς εἰς βᾶρος των ἀντὶ μετρητῶν.

— Παρακαλῶ καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους εἰς ὅσους κατὰ διαταγὴν των ἔπεμψα διάφορα βιβλία κτλ. μὲ πίσωσιν, νὰ εὐαρεσηθῶσι νὰ μὲ πέμψωσι τὸ ἀντίτιμον τούτων ἐντὸς τοῦ Νοεμβρίου Τ. Ε. διότι ἔχω ἀνάγκας καὶ ὡς ἐκ τούτων μὴ βιασθῶ μὲ δυσαρέσκειάν μου καὶ καταφύγω εἰς μέσα ἐναντίον τῶν καθυστερούντων, τὰ ὁποῖα δὲν θέλουν τοὺς φέρει βέβαια τιμὴν.

— Καὶ ἄλλοτε εἶπα (Βλέπε Παιδαγ. σελ. 32 καὶ 111), καὶ ἤδη ἐπαναλαμβάνω νὰ εἰδοποιήσω τοὺς κυρίους δημοδιδασκάλους ὅτι εἶμαι πρόθυμος νὰ τοὺς ὑπηρετήσω εἰς ὅσα βιβλία καὶ λοιπὰ ἔχω, ἀλλ' ἐπὶ μετρητῶν πληρωτέων ἀμέτως εἰς τὴν παραλαβὴν τῶν ὄσων ζητοῦσι καὶ λάβωσιν οἱ ἴδιοι ἢ διὰ τῶν ἀντιπροσώπων των, ἐπειδὴ εἶμαι πολυάσχολος καὶ δὲν μὲ μένει ὑλικῶς καιρὸς διὰ νὰ κρατῶ κατὰ σίγα. Διὰ τοῦτο καὶ ζητῶ συνγνώμην ἀπὸ μερικῶς τῶν κυρίων δημοδιδασκάλων εἰς τῶν ὁποίων τὰ γράμματα δὲν ἀπάντησα διὰ ἀπαιτήσεις τινῶν πράγματων ἀναγκασιόντων εἰς αὐτοὺς, ἐπειδὴ ἤθελεν ἀξίξει περισσώτερον τὸ ἐξοδὸν τῆς ἀπαντήσεως τῆς ἐπιστολῆς των εἰς τὸ ταχυδρομεῖον ἀπὸ τὸ ἀντίτιμον τῶν ὄσων ἐζήτησαν, καὶ τῶν ἀπαιτήσεων μὴ συνοδευμένων μὲ τὸ ἀντίτιμόν των.

Ο ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ ΗΛΙΑΣ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ
Η ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ.